

Elsős-tábor Királyréten

A pesti ónos eső után térdig érő hó és ragyogó napsütés fogadta az ideai elsős táborozókat (körülbelül az eredeti létszám kétharmada eljött, ami nem egy rossz arány).

A tábor két központi témája — érthető módon — a tanulmányi munka és az évfolyam KISZ-munkája, közösségi élete volt. Az utóbbi jegyében zajlott az első délután — egyelőre még főleg „elméleti síkon” (ismét átestünk a már ilyenkor szokásos „mi a KISZ?” és „miért rossz a KISZ?” című vitákon, és persze konkrét eredményre megint nem jutottunk). Előrelépést ebben a témában csak a harmadik nap hozott.

Időrendben haladva a második nap került sor

a tanulmányi napra.

Ellentétben a táborban is gyakran emlegetett rossz emlékű őszi „vizsgaforummal”, itt most — a számítástechnikát kivéve — valamennyi „tananyag” képviselte magát, meg-hozta a Matematikai és Számítástechnikai Intézet részéről dr. Szép Jenő, az intézet igazgatója, a termelési technikai alapjai című tárgy kapcsán pedig a technológiai tanszék vezetője, dr. Bikics István látogatott el a táborba. Az állami vezetés részéről dr. Szuhay Miklós oktatási rektorhelyettes, és dr. Halmai Erzsébet, elsős dékán vett részt a beszélgetésen; továbbá dr. Kollárik Amália, a gazdaságföldrajz, dr. Erdős Tibor, Hardi László, Kopányi Mihály és Vígvári András a politikai gazdaságtan tanszék, valamint Galló András a Nyelvi Intézet képviselői. Szuhay elvtárs a gazdaságtörténelmi tanszéket is képviselte.

A reggel fél tíztől déli egy óráig tartó fórumon valamennyi tantárgy értékelésére sor került, amelyből most csak nyílván a néhány legjelentősebb észrevételt tudjuk megemlíteni.

Igy diákrésztől felvetették, hogy a prozemináriumok közül sok nem tölti be a funkcióját (jegyzetelni, olvasni, tanítani); erősen zsákbamacska minimális információval a beiratkozás napján jelentkező prozemre, és gyakran probléma, hogy az ottani elvárásokhoz még igen hiányosak a felkészültségek.

A pol. gazd. oktatás esetében a legtöbb felszólaló a tan-

anyag többféle értelmezésével, az előadás-könyv-szeminárium eltéréseivel foglalkozott. Felmerült az igény, hogy a különböző irányzatok ismertetésére a „marxi alapok” tisztázása után kerüljön sor, és hogy a kezdeti nekirugaszkodás nehézségeit az első hónapokban (esetleg az első félévben) heti **négyórás** szemináriummal próbálják megoldani. (Ennek kapcsán Szuhay elvtárs megjegyezte, hogy a heti 30 órás terhelést már így is a lehetséges felső határnak tekintik, azt semmiképpen sem lenne jó fokozni, már csak azért sem, mert az elmentmondana egyetemünk egyik alapkövetelményének: az **egyéni** munka ösztönzésének. Dr. Erdős Tibor pedig utalt rá, hogy nézete szerint nem lehet külön „tisza Marxot” oktatni, és utána a „többi”, hanem a tézisek esetleges hiányosságaira, újabb helyes megállapításokra már menet közben fel kell hívni a figyelmet.)

Gazdaságföldrajznál felmerült, hogy nem szerencsés kétféle előadást tartani, valamint, hogy a vizsgán túlszubszejtívnek érzik az elbírálást (idevize a beszámoló: „a hallgatók már eleve sejtették az osztályzatot, attól függően, hogy kinél vizsgáznak”). Kollárik elvtársnő szerint a szubszejtív elbírálás látszata valójában csak merő véletlen következménye, így pl. egyetlen tanár esetében sem tért el jelentős mértékben a vizsgátlag a tanszéki átlagtól, s megtörtént, hogy ugyanaz az oktató egyik alkalommal 2,5-ös, másik alkalommal 3,35-ös vizsgátlagot érő dolgozatokat kapott. Megjegyezte továbbá, hogy a két előadás rendszeréről mint bevált gyakorlatról, a tanszék nem kíván lemondani.

Analízisnél és számítástechnikánál a legtöbb kifogás az alaprások eltérő feltételeit érte (volt, ahol mindenki könyvnyelén megkapta az alaprás, és mégis a csoport jelentős része megbukott a vizsgán); valamint osztályozásnál a részpontok megadása volt visszatérő igény. Ez utóbbit dr. Szép Jenő nem találta keresztülvihetőnek, mivel elsősorban „csak az egész lépések” után adható pontok, s a tárgy jellegéből adódóan itt nemigen léteznek „részben helyes” mondatok. Minden-esetre hozzátette, hogy a kérdést majd megvizsgálják.

Nyelvek esetében téma volt az előadás-könyv-szeminárium eltéréseivel foglalkozott. Felmerült az igény, hogy a különböző irányzatok ismertetésére a „marxi alapok” tisztázása után kerüljön sor, és hogy a kezdeti nekirugaszkodás nehézségeit az első hónapokban (esetleg az első félévben) heti **négyórás** szemináriummal próbálják megoldani. (Ennek kapcsán Szuhay elvtárs megjegyezte, hogy a heti 30 órás terhelést már így is a lehetséges felső határnak tekintik, azt semmiképpen sem lenne jó fokozni, már csak azért sem, mert az elmentmondana egyetemünk egyik alapkövetelményének: az **egyéni** munka ösztönzésének. Dr. Erdős Tibor pedig utalt rá, hogy nézete szerint nem lehet külön „tisza Marxot” oktatni, és utána a „többi”, hanem a tézisek esetleges hiányosságaira, újabb helyes megállapításokra már menet közben fel kell hívni a figyelmet.)

(Folytatás a 2. oldalon)

(Fotó: Fáth Péter)

Gondolatok az egyetemi időgazdálkodásról

Régi problémánk, hogy a szorgalmi és

vizsgaidőszak csak papíron van egymástól elhatárolva

Vannak legalisan és illegálisan előrehozott vizsgák. Előfordul, hogy a „jószerű” oktatás az indexeljárás megtagadása helyett pótbeszámolót engedélyez, ami a hallgatók panaszában úgy jelenik meg, hogy „be kellett számolniuk” a szorgalmi időszak utolsó napjaiban. A szorgalmi időszak utolsó hetében az utolsó anyagrészt a szorgalmi időszak normái szerint kell számonkérni, vagy egyszerűen az órát megtartani nem lehet. Sok tanszék ezt — kényszerűségből vagy kényelemből — meg sem kísérli.

Bizonyos foki az érvényben lévő szabályzatok, rendelkezések, hivatalos értelmezések is túlkörözik, szentetik

az időszakok másodlagos felosztásának

torzító vonásait. Teljesen elfogadott például a nyelvi vizsgáknak a szorgalmi időszakon belüli lebonyolítása. Gyakorlatilag sokszor nem sikerül betartani azt a korlátozó rendelkezést sem, hogy órarendi foglalkozási időpontjában nem tartható nyelvvizsga. Ez persze csak annyit jelent, hogy ilyenkor magára a nyelvvizsgára is lehet hivatkozni, és így nem a nyelvvizsgára való készülés az órarendi foglalkozásról való távolmaradás indoka. A hallgatókat nem hibáztathatjuk amiatt sem, ha azt gondolják, hogy az utolsó két hétre vonatkozó dol-

gozatrési tilalom azért van, mert most már az első vizsgára kell készülni. Az utolsó két hétnek is megvan a maga programja, ilyenkor is van még új anyag.

A másodlagos felosztásra irányuló törekvések háttere — szelsőséges formában — egy olyan rendszer, amelyben a tananyagot gyorsan „megtanulni” (memorizálni, bemagolni), vizsgálni és rögtön elfelejteni célszerű. A nyelveket csak év közben, a többi tárgyat csak vizsgaidőszakban tanulják ebben a képzelet rendszerben.

A vizsgaidőpont-kitűzés és vizsgára való jelentkezés rendjének fejlődését is az előbb leírt tanulási rendszer motiválta. Egy korábbi — szelsőséges formájában sosem volt — rendszerben a tanszékek egymástól függetlenül kiírták a hirdetőtáblára, hogy kit mikor fognak vizsgáztatni. Örülhetett a hallgató, ha kevéssé több vizsga nem került ugyanarra a napra. A másik szelsőséges sosem lesz (?) rendszerben a hallgatók korlátozó feltételek nélkül bejelenthetik a tanszéknek, hogy mikor (kinél?) óhajtanak vizsgázni. Kialakultak a normák, hogy melyik tárgyra hány nap szükséges, egyszerűen két tárgyat nem lehet a „bemagolom-levizsgázom-elfelejtem” rendszerben tanulni.

Véleményem szerint úgy kellene elválasztani az egyetemi félév két nagy időszakát, hogy a szorgalmi időszak utolsó napjai is a szorgalmi időszak normái szerinti telhessenek el.

A nyelvvizsgák különleges helyzete már beépült a Nyelvi Intézet életrendjébe is. Többek közt ezért is ezen

csak annyit kellene változtatni, hogy a nyelvvizsgák helye egységesen a vizsgaidőszak első napjára kerüljön át. A vizsgákra való közvetlen felkészülés ideje a vizsgaidőszakhoz tartozik, beleértve az első vizsgákat is. Természetesen minden hallgatónak jogában áll a szorgalmi időszak utolsó heteiben szabad idejét az első vizsgára való közvetlen felkészülésre fordítani. De

az egyetemi szabályzat ne támogassa

a másodlagos időfelosztást! Ami a vizsgaidőpontok kitűzését illeti, meg kellene engedni, hogy vizsgaidőpontokat iratkozó tanszék kevés időpontot adhassanak meg. Így sok vizsgázó kaphatna ugyanazt a feladatot, ami egyéb előnyök mellett az egységes elbírálás esélyét is nagyban növelné.

Az első- és középfokú oktatásban voltak tanúi annak, hogy reális problémák (pl. a túlerhelés) megoldása, helyes célkitűzések megvalósítása céljából voluntariztikus, illuzórikus eszközök igénybevételeiben vették a kiutat megtalálni. Nem volt mentes az ilyen tevékenységtől a felsőoktatás sem. Saját egyetemünk történetéből is mondhatnánk példákat. Éppen az időgazdálkodás megújítása céljából volt pl. valamikor egy kísérlet arra, hogy a hallgatók kezébe időmérleg-ajánlásokat adtunk. Azt tapasztaltuk ugyanis többek között, hogy a hallgatók egyes „kemény” (a tudás és nem tudás látványos megkülönböztetésére képes) tárgyakra jóval több időt fordítottak, mint egyes fontos

(Folytatás a 3. oldalon)

Választások után

Lezajlottak egyetemünkön a pártalapszervezetek értékelő taggyűlései. Mindenütt kiemezték az elmúlt öt év tapasztalatait és megválasztották a következő időszakra az alapszervezetek tisztségviselőit.

Az általános kar csúcs-pártvezetőségének titkára Paizs János, szervező titkára Hámosi Balázs, tagjai: Vajda Lajos, Kollár Zoltán és Liener Péter. Az általános kar I. alapszervezetének tisztségviselői: Vajda Lajos titkár, Harmath Zsigmond szervező titkár, Gacsályi István agit. prop. titkár, Kocsis Éva pártépítési felelős, Hardi László tudományos felelős, Vígvári András ifjúsági felelős, Solt Katalin tömegszervezeti felelős. Az általános kar II. alapszervezetében Kollár Zoltán választották titkárnak, Blahó András lett a szervező titkár, Révész Ferenc agit. prop. titkár, Papp Kornélia pártépítési felelős, Deák Károly oktatási és tudományos felelős, Kriszt Éva ifjúsági felelős és Valcsicsák Imre tömegszervezeti felelős. Az általános

kar III. alapszervezetének titkára Liener Péter, a rezortosok: Temesi József szervező titkár, Békési Gábor pártépítési felelős, Király István ifjúsági felelős, Némethi Gábor tömegszervezeti felelős, és Varsányiné Szabó Mária agit. prop. titkár, Varga József oktatási és tudománypolitikai felelős.

A kereskedelmi kar titkára Mádi Csaba, szervező titkára Somogyi Béláné, agit. prop. titkára Kiss Imre, tömegszervezeti felelős Vörös Ferenc, ifjúsági felelős Balásházy Mária, oktatási és tudományos felelős Bajnógel József, pártépítési felelős Salgó István.

Az ipar karon Kovács Sándor lett a titkár, Kovács Ferenc a szervező titkár, Kóváry György agit. prop. titkár, Erdős Ella pártépítési felelős, Iványi Attila ifjúsági felelős, Illés Mária tömegszervezeti felelős és Köves Pál oktatási felelős.

Az egyetemi párttervezetle-re február 9-én, szombaton került sor, 120 küldött és 30 meghívott részvételével.

A pénzügyet mi annak idején négy-öt-hat napos tárgynak tartottuk, s azt hiszem, a vélekedés egy-két év alatt nem sokat változott. Egyszer elolvassa az ember a könyvet, esetleg még át is nézi, ha marad rá ideje, aztán jó sorsában bizva belép és tételt húz. Pedig az anyag érdekes, de nehéz; szeminárium nélkül nem könnyű megbirukni vele.

Az elmúlt vizsgaidőszakban felelők közül is jó néhányan láthatóan megkönnyebülnek, ha sikerül a tétellük-ről valamit összehozniuk.

A vizsga pergő, egy közeli teremből nemrég jött ki az első ember, itt pedig már az utolsó négy-öt diák vizsgázik.

Turján Sándor mindenkitől elkéri a felelet vázlatát, átfutja, majd kérdéseket tesz fel. Ennek a módszernek több előnye van: nem kell megvárni, hogy a diák a leírtakat felmondja, s az írásművekből jobban kiderülnek a homályos pontok és a hiányzó részek.

Egy lány van éppen soron, nyugtalanul izeg-mozog, amíg

Egy vizsgáról múlt időben

A pénz állt a kérdések középpontjában

a vizsgáztató a vázlatát olvassa. A feltett kérdésekre bizonytalanul válaszol, pedig a fizetési normák, a monetáris döntések, az egy-két kétszintű bankrendszer nem is a legnehezebb témák. Van, ahol a rávezető kérdés sokat segít, az eredmény egy elégséges.

A következő felelő a hitelrel kapcsolatban kapkérdeseket: hogyan döntenek a lebonyolításról, melyek a hitel lehetséges formái, miben sajátos a kereskedelmi hitel. A válaszok most sem pontosak, más témakörből új kérdések jönnek: egyszintű bankrendszerben milyen módon folyik pénzteremtés, mit jelentenek egy vállalatra vonatkozóan az alsó szintű monetáris döntések. A vizsgáztató nem a könyv egyik fejezetét, vagy oldalát várja válaszul, hanem a gazdasági va-

lóságból vet fel problémákat, amik a tanultak alkalmazásával megoldhatók, véleményezhetők. Ez a vizsgázó sem teljesített többet, mint az előző, az ő indexébe is egy kettes kerül.

A következő lány sűrűn teleírt két oldalt nyújt át, amint leül. Annnyira sietett a vázlatlalt, hogy néhol gyorsírásal jegyzett fel valamit, ezt most együtt silabizálják a vizsgáztatóval. Itt a pénz áll a kérdések középpontjában: melyek a pénz funkciói, technikai formái, ezután a nemzetközi fizetési mérleg-ről és a hitel feltételeiről válaszol a lány.

A vizsgáztató az indexért nyúl, közepesre értékeli ezt a teljesítményt. A hallgató-lány jobbat szeretne, szükségé van átlagemelő jegyre. Turján Sándor megadja a lehetőségét a javításra, s mi-

közben a tételek között válogat, nyugtatja, izgalomra nincs ok, próbáljon összpontosítani. A nyílt piaci műveletekről még csak-csak összehozták együtt a jó választ, de a következő probléma kifejtéséhez a vizsgázó már nem „segít” a vizsgáztatónak, így marad a közepes.

Úgy látszik, a végén jöttek ma a gyengébbek, mert a tízenegynéhány jegy között két jeles, két négyes és több hármas is akad, de a kettes szintet ma mindenki elérte.

Néhányan viszont elhalasztották a vizsgát, könnyebb anyagra számíthattak, aztán kiderült, hogy kevés a betervezett idő. De az anyag nehézsége a vizsgáztató szerint a válaszokból is látszik: nincs a diákoknak átlátásuk a téma egészéről, érződik, hogy a könyv egy-egy részére igyekeznek erősen gondolni a kérdések megválaszolásához, nem tudnak az anyag ismeretében szabadon gondolkodni. Szeminárium nélkül bizony nehéz ezekkel a problémákkal, fogalmakkal alaposan megismerkedni.

Az 1980. évi bérfelvezetésekéről és előléptetésekről

Tapsi, tapsi mamának

(Fotó: Simonyi Tamás)

Elsős-tábor

(Folytatás az 1. oldalról)

telmény, és hozzátette: jogos az igény a jegyzetekre, de akkor hogy lehet, hogy házilag sokszorosított olvasmány-jegyzetek hevernek gazdátlannul a tanszéken — nem ment be értük senki. Együttal megígérte, hogy a jövőben már félévkor is be fogják írni az index megjegyzési rovatába a csoport minőségét.

A legkevesebb probléma a gazdaságtörténet és a természeti tudományok területén merült fel. Viszont szinte valamennyi tanári hozzászólás megjegyezte, hogy félév közben nagyon kevés visszajelzés érkezett a tanszékvezetők felé. A panaszok jogosak is, a jövőben ne csak utólag emelgessek őket, hanem már a felmerülés idején. (Tanszéki Képviselői Rendszer!)

A „forum” — Halmi elvtársnő értékelése szerint — „igen összefogott, fegyelmezett” volt, a kívülállóknak viszont az is feltűnhetett, hogy a hozzászólások gyakran még az indokoltnál is visszafogottabbak voltak. Így például az előző nap a jelenlevők megismerhették az évfolyamvezetőség tanulmányi beszámolóját, akkor sokan véleményezték is, és egy sor olyan konkrét problémát is felmerült, amit másnap már nem mertek (?) elmondani. Kár, mert ez talán még eredményesebbé tehetné volna ezt a déli előtűt.

A harmadik napot lényegében a

„hogyan tovább”

jellemezte. Az évfolyam második féléves munkájáról, céljairól volt ekkor szó, és a téma tisztázása bizony igénybe vette az egész napot.

Délelőtti komoly nehézséget jelentett a konkrét feladatok átnevezése mellett az egész évfolyamot érintő, általános kérdések megvitatása, ami miatt meglehetősen felkorbácsolódott a kedélyek. Délutánra lecsillapodott, megállapodott a közhangulat. Kétféle álláspont merült fel: az egyik szerint az előző félév negatív tapasztalatai alapján nem lehet építeni a csoport szintű munkára, annál is inkább, mivel a csoportok túl heterogének ehhez. A másik szerint — ez a többség véleménye és az elfogadott álláspont — bármiféle eredményes munka elképzelhetetlen a csoport szintű aktivitás nélkül. Továbbra is az alapvető feladat, hogy a csoportok „összejöjjenek”, de természetesen nem zárja ki több csoport együttműködését, sőt, ahol a csoportok semmiképpen (többszöri próbálkozás után) sem tudnak eredményt elérni, azoknál megoldást jelenthet az összefogás. Jobban kellene támaszkodni a csoportokon belüli közös érdekekre és érdeklődésre. Vannak olyan területek, amelyek

az egész évfolyam számára nagyon fontosak. A továbbiakban ezek megbeszélésére került sor.

Februártól, hetenként lesz szakosodási tájékoztató. Karunként külön-külön, ahol az ott tanító tanárok és végzett hallgatók mondják el véleményüket és adnak értékes javaslatokat. Ezeket követően lesz egy beszélgetés a KISZ szervezésében is, ahol felsőbb éves diákoktól, informálódhatnak az érdeklődők a lehetőségekről. Emellett legalább olyan fontos, hogy a csoportok önállóan is tájékozódjanak, valamint nem szabad megfeledkezni arról sem, hogy mindenkiről jellemzést kell készíteni: aminek ha reális, nagy szerepe van a helyes orientálódásban.

Az évfolyamfelelősök mesélték a KEN-ről, aminek szervezését minél hamarabb el kell kezdeni, mivel az idén március közepén kerül megrendezésre. Az első hetekben létre kell hozni egy szervezőgárdát, és ezután is kéri az évfolyamvezetőséget, hogy minél többet kapcsolódjanak be a szervezésbe. Szintén február hónapban kezdődik az új instruktori év is. A jelentkezéseiket majd az erre a célra kiharított I-betűs dobozokba lehet bedobni.

Végezetül pedig néhány konkrét feladat:

- a csoportoknak körültekintően kell elbírálniuk a szociális segélykérelmeket, hogy tényleg azok kapják, akik erre rászorulnak;
- a második félévben beindul az évfolyamon a tanulmányi verseny, aminek pontos feltételeit később ismertetik;
- politikai érdeklődés ki-elégítésére jó lenne, ha — a nagy tömegű vitaközpont mellett (pl. POLVAX) — csoportosan is elmélyüljenek politikai kérdésekben, s ehhez, ha szükséges, előadókat az ÉV tud biztosítani;
- nem valószínű, hogy a sportra ne legyen igény, mint ahogy azt az első félév tapasztalatai mutatták, ezért újra megpróbálkoznak néhány rendezvény szervezésével. Javaslattal merült fel, hogy a TNGY-hez hasonló 3 napos kirándulást szervezzenek a csoportok, amelyekben a közgazdasággal összefüggő kérdésekkel foglalkozzanak.

Összességében

a tábor jó hangulatban zajlott (még akkor is, ha kevésbé alakult ki egységes „tábori társaság” s ezért talán voltak néhányan, akik nehezebben találtak hangulati közös nevezőt), végül is a három és fél nap során futotta még kirándulásra, szánkózásra, és persze érdekes esti programokra is. Reméljük, a tábor tényleges hatása megmutatkozik majd az évközi munkában is.

Fóris György—Geiszt Ferenc

Megsületett a döntés a már szokásos, évi egyetemi bérfelvezetéséről. Ennek mértékéről, az érintettek köréről, valamint az új oktatói-kutatói ki-nevezésekről kérdeztük dr. Kollárik Amáliát, a személyzeti csoport vezetőjét.

— Az előző évekkel ellentétben az idén csak a tényleges bérfelvezetés állt rendelkezésre, azaz a beralap 5 százaléka. A korábbi években e célra általában felhasználhattuk az egyéb forrásokból tartálékolt összegeket is, most azonban ilyenekkel nem rendelkezünk.

Mint közismert, egyetemünk dolgozói teljes- és részfoglalkozásúakból állnak. Az utóbbiak száma viszonylag nagy, és tekintve, hogy már így is az adható felső határ körül mozog a fizetésük, így ők most (egy-két kivételtől eltekintve) bérfelvezetésben nem részesültek — a rájuk eső részt is elsősorban a főállásúak kapták.

A bérfelvezetés mértéke

az oktatóknál 5,35 százalék, a kutatók esetében 5,66 százaléka. A társadalmi szervekkel való megállapodás értelmében az alapbér 4 százalékát a tanszékvezetők, illetve osztályvezetők rendelkezésére bocsátottuk, 0,5 százalékkal a déká-nok, a könyvtárigazgató és a gazdasági igazgató rendelkezett, míg a fennmaradó fél százalék a rektor hatáskörébe tartozott. Elmondhatjuk, hogy az idei béremelést a különböző állami-társadalmi vezetés jó együttműködése mellett sikerült megvalósítani (egy esetben kellett csak felsőbb szak-szervezethez fordulni döntéssért), és hogy felhasználása széles körű demokratikus úton történt: a tanszékvezetők az egyes bizalmiakkal egyeztetve határoztak az adott 4 százalék sorsáról (ebbe az egyetemi vezetés nem szót bele), ugyan-

akkor javaslatot tehettek a többsége már a fizetés felső határán van, azaz: itt kifejezéstől eltekintve is. A szak-szervezettel és a dékánokkal abban állapodtunk meg, hogy ezt a fél-fél százalékot elsősorban azok bérfelvezetésére fordítjuk, akik önhibájukon kívül e téren elmaradtak a hasonló produktumú kollegáiktól, s így ők az átlagot meghaladó mértékű béremelésben részesülnek. Ez az intézkedés érinthetett egy-egy személyt, vagy egy-egy egységet is. Így például egy korábban végzett elemzésünk azt mutatta, hogy az átlagosnál alacsonyabbak a bérének a Matematikai és Számítástudományi Intézetben, a Nyelvi Intézetben, valamint az ideológiai tanszéken. Ezek a területek most egyetemi átlagot (5,35) meghaladó mértékű bérfelvezetésben részesültek. (1. ábra).

1. sz. ábra

Kiemelt egység	bérfelvez. %
Mat. és Sz. Int.	5,5
Nyelvi Int.	5,9
Pol. gazd. tész.	5,6
Filozófia tész.	6,7
Tud. szoc. tész.	6,9

szesülnek. Ez az intézkedés érinthetett egy-egy személyt, vagy egy-egy egységet is. Így például egy korábban végzett elemzésünk azt mutatta, hogy az átlagosnál alacsonyabbak a bérének a Matematikai és Számítástudományi Intézetben, a Nyelvi Intézetben, valamint az ideológiai tanszéken. Ezek a területek most egyetemi átlagot (5,35) meghaladó mértékű bérfelvezetésben részesültek. (1. ábra).

Az intézkedés súlya különösen akkor érzékelhető, ha megjegyezzük, hogy nagy kollektívákra — összesen 173 oktatóról van szó, a 375-ből!

További törekvésünk

volt, hogy az egyes kategóriákon belül (például tanárségdek), valamint a különböző kategóriák között (tanárségdek-adjunktus) differenciáljunk. Sajnos ez csupán részben sikerült — elsősorban csak a kategóriákon belül. (Itt is kivétel az idősebb dolgozók, elsősorban egyetemi tanárok helyzete, akiknek jelentős

tan tanszék) és Halász Sándor tudományos munkatárs (tudományos szocializmus tanszék). Tudományos munkatárs lett Bor Irén (ipar- és üzemszervezés tanszék). A rektor — a társadalmi szervekkel egyeztetve, valamint az érintett tanszékvezetők és dékánok jóváhagyásával — 13 tanárségdek nevezett ki adjunktusá. Ezek: Gál Péter, Halász Géza, Harsányi Istvánné, Káposzta Sándor, Kertész Katalin, Morgós Edit, Sághy Gábor, Sós Gabriella, Szalai Péter, Tóth Ferenc, Varsányi Istvánné, Vasvár Jánosné, Zombai Il-dikó.

Érdemes megjegyezni, hogy a tanszékvezetők részéről további előléptetésre is volt javaslat, de a dékán elvtársak, a társadalmi szervekkel egyetértésben a legfiatalabbak közül karonként csak egy-egy előléptetést fogadtak el. Kifogás a többi jelölt ellen sem merült fel (általában az előléptetés időpontját ítélték meg túl korainak), jövőre minden bizonnyal az 5 kinevezésükre is sor kerül.

Még egy előléptetést említenek: az oktatási igazgatóság dolgozóit közül Németh Andrásné adminisztratív ügyintézőt előadónak neveztek ki. Gratulálunk az újonnan kinevezetteknek!

Tekintve, hogy a fizetésemelés elosztása zökkenőmentesen történt, így ez arra is lehetőséget ad, hogy már február elején alkalom nyíljon a magasabb fizetés felvételére.

Előléptetések

Minden év január elsejével az egyetemi hatáskörön belül oktatói-kutatói előléptetésekre is sor kerül. Az idén tudományos főmunkatársi kinevezésben részesült Gacsályi István adjunktus (politikai gazdaság-

2. sz. ábra

oktatók	bérfelvezetés %	átlagbér Ft.
egy. tanár	3,90	8,550.-
docens	4,25	7,170.-
egy. adjunkt.	6,28	5,290.-
egy. tans.	7,10	3,740.-
átlagosan	5,35	5,790.-

KISZ-bizottsági felkészítő tábor

A cím családja, hiszen tábor alatt rendszerint „bentlakásos” Pestől távol szervezett programra szoktunk gondolni, jelen esetben viszont január 21-22-23-án a szomszédos Kinizsi utcai kollégiumban zajlott csupán az egyetemi KISZ-bizottság szakosos egyetemi felkészítése. Mint utóbb Ádám László a bizottság titkára elmondta, a felkészítés célja, hogy sok olyan területet számbavegyenek, amelyekre évről-évre kevésbé jut idő és „bár a megjelenés — egyes késői vizsgák miatt — változó volt, mindig voltak annyian, hogy érdemben tudjunk a témáról beszélni, sőt a feladatok operatív elosztására is sor kerülhetett.”

— Melyek voltak a három nap legfontosabb témái?

— Az első nap a szakvezetőségek értékelésére a reszortosok beszámolójára, az első évfolyam, valamint magának a KISZ-bizottság munkájának megbeszélésére került sor. A legfontosabb kérdés itt kétségtelenül a szakvezetőségek helyzete volt, hiszen — az általános karon kívül — új szervezeti formáról van szó. Mint ismeretes, ősszel álltunk át a kari vezetőségi rendszerekről a szakvezetőségek rendszerére, és igen fontos volt, hogy a KISZ-bizottság áttekinthesse az eddigi tapasztalatokat; hol állunk most e téren, hol kell esetleg a bizottságnak (akár módszertani anyagokkal) támogatást nyújtania, és nem utolsósorban az egyes hatásköröket részletesen tisztáztuk. Benyomásunk különben az, hogy a szakvezetőségek nehezen találták meg a helyüket — furcsa módon a már korábban erre az útra tért általános karra vannak különösen problémák, úgyhogy még februárban az általános kari vezetőségeket a pártvezetéssel együtt be fogjuk számoltalni. Vizsgított vannak kezdőző jelek is, ilyen például a szaktanszékekkel való szorosabb kapcsolatok kialakulása.

Az első napnál még a KISZ-bizottság munkájának értékelés emelnem ki: itt megállapodás született arról, hogy a jövőben csökkenteni szándékozunk KISZ-bizottsági üléseket azokat az operatív napi-rendi pontokat, amelyek egyéb (például szaktitkári) szinten is megoldhatók. Elsősorban „nagyobb kaliberű” kérdésekkel, állásfoglalásokkal kívánunk majd foglalkozni, úgymint fontosabb egyetemi kérdésekkel, tanulmányi, oktatási problémákkal stb.

A második napon került sor a KISZ-bizottsági üléstervezés megvitatására. Talán néhányat megemlíthetünk a félév legfontosabb megbeszéléseiből: februárban került sor az egyetemi ifjúsági parlament határozatai teljesítésének az ellenőrzésére; az első évfolyam instruktori rendszerének felülvizsgálatára; a már említett általános kari értékelésre. Márciusban értékeljük a kollégiumi nevelőmunkát, valamint ekkor kezdjük el az egyetemi párt-értekezlet KISZ-vonatkozású határozatának a feldolgozását. Folyamatosan minden ülésen kitérünk a küldöttérekzeleti beszámoló valamely területének a megvitatására, és egy-egy szakvezetőség beszámoltatására.

A felkészítés harmadik napján az egyetemi pártértekezlet elé került beszámoló véleményeztük — fejezte be tájékoztatóját Ádám László.

— tris

150 éve

A „Széchenyi István 150 éve írta a Hitelt” című kiállítás a központi könyvtár II. emeleti folyosóján 1980. január 28-tól látható.

A négy tárlóban eredetiben és másolatban a központi könyvtár és a gazdaságtörténeti tanszék könyvtárának állományából számos Széchenyi-mű és értékelés az 1830-1979 közötti időből.

Az összeállítást Papp András és munkatársai készítették.

ÚJ KÖNYVTÁRHASZNÁLATI SZABÁLYZAT

Ez év január 1-től új könyvtárhazsnálai szabályzat lépett életbe. Az alábbiakban rövid összefoglalását közöljük a szabályzat legfontosabb részeseinek.

BEIRATKOZÁS

A könyvtárba minden 18. életévét betöltött személy beiratkozhat, aki aláírásával a könyvtárhazsnálai szabályzat rendelkezéseit elismeri. Újdonság, hogy a beiratkozás ingyenes. A beiratkozáshoz személyi igazolvány, egyetemi és főiskolai hallgatók esetében diákigazolvány is szükséges. A korábbiaktól eltérő gyakorlat az is, hogy a hallgatók látogatójegye az adott tanévre (jelen esetben 1980 szeptemberéig) érvényes, és csak a külső olvasók esetében marad fenn a naptári évre szóló érvényesség. Az egyetemi oktatók és dolgozók öt évre szóló látogatójegyet kapnak. És még egy megjegyzés: munkahelyi, illetve lakásváltóztatást, valamint a látogatójegy elvesztését az olvasónak be kell jelentenie. A látogatójegyről másodiklatot első ízben tíz forint, másodiklatban húsz forint térítési díj ellenében ad a könyvtár.

Az olvasóterem és a kutatószobák használata, ennek feltétele. („Helybenolvasás” címmel tartalmazza a szabályzat az idevágó részeket) fontosabb kitételeiben nem változott.

KÖLCSÖNZÉS

Oththon használatra könyvtári dokumentumot csak látogatójegy tulajdonosa kölcsönözhet ki, kivéve az alábbi anyagokat (csak helyben használhatóak): olvasótermi szabálpolcos állomány, kutatószobákban és munkaszobákban elhelyezett kézikönyvtári állomány (OT és SK jelzetű dokumentumok); folyóiratok és hírlapok; jegyzetek (J. 1-1000-ig) és U. 7000-15 000-ig); nyersfordítások (Y. jelzetű dokumentumok); az az egyetem-könyvtárjelműnyben elhelyezett dokumentumok (Ek., Ak., Szv. jelze-

tűk); a „helyben kutatáshoz” minősítéssel ellátott dokumentumok; valamint a muzeális értékű régi ritka kiadványok.

Egy alkalommal legfeljebb négy mű kölcsönözhető ki, további kölcsönzéshez engedély szükséges. A kölcsönzési határidő egy hónap, de gyakran kerest művek esetében rövidebb is lehet. A kölcsönzési határidő, ha a dokumentumot ekközben más nem kérte — legalább háromszor meghosszabbítható, de a harmadszori hosszabítás kéréséhez a könyvet be kell mutatni. Az egyetem oktatói és kutatói hosszabb időtartamra, legfeljebb egy tanévre is kérhetnek kölcsönzési határidőt, ám ez esetben is, haladéktalanul vissza kell szolgáltatniuk a könyvet, ha közben más igényli.

Az állományban nem található szakirodalmi dokumentumokat — külön kérésre — könyvtárközi kölcsönzés útján szerzi meg a könyvtár. Újdonság, hogy ezt a szolgáltatást diákok is igénybe vehetik, amennyiben a keresett könyv csak Budapesti külső könyvtárban található. Az olvasó előjegyzést kérhet az általa igényelt, de éppen kikölcsönzött műre. Amennyiben a nála levő dokumentum elveszett vagy megrongálódott, köteles azt egy azonos kiadású példánnyal, vagy az eredetivel megegyező másolattal pótolni, illetve a könyvtár által megállapított összegben a kárt megtéríteni.

REPROGRÁFIAI SZOLGÁLTATÁS

A könyvtár az állományában meglévő dokumentumokról — megrendelésre — Xerox-másolatot készít. A másolható dokumentumok körét a könyvtár reprográfiai ügyrendje határozza meg. A szolgáltatás díjazott.

EGYÉB RENDELKEZÉSEK

Kívánságaik, észrevételeik, javaslataik közlésére kívánják a könyvtárba az olvasók rendelkezésére mind a kölcsönzésben, mind az olvasó-illetve a kutatóteremben.

1. gy.

(Le)vizsgáztunk

Fenn és lenn

Te engemet, én tégedet...
(Fotó: Simonyi Tamás)

Filmek – oroszul tanulóknak

Minden idegen nyelv tanulásának az a célja, hogy az ember megértse a külföldi nyelvet és embereket és megértse magát velük. Ezért a jelenlegi nyelv- vizsgákon is fokozott figyelmet fordítanak a vizsgázók aktív szóbeli nyelvhasználására.

Ez a készség és tudás azonban nem alakul ki egyszerűen. Csakis úgy leszünk képesek arra, hogy megértsünk egy idegen nyelvű szöveget, ha ehhez rendszeresen hozzájárulunk magunkat. Ennek legegyszerűbb módja, ha külföldön járunk (vagy elűnk), ahol maga a környezet rendszeresen hat ránk.

Mit tehet azonban az, aki nem él állandóan idegen környezetben? Ezt az utóbli ideális lehetőséget hívhatjuk „pótolni” a nyelvi labor, a házi olvasmányok megbeszélése, az idegen nyelvű rádió rendszeres hallgatása és az idegen nyelvű filmek megtekintése.

Az idegen nyelvű film (az oktató mellett) természetes, reális szituációkban mutatja be nekünk a beszéd nyelvet. A beszéd megértését elősegíti a képi információ, a látható arcjárat, a filmen bemutatott szituációk, stb. A film hozzásegít az ember a normális tempójú idegen nyelvű beszédhez. Mindezt úgy, mintha mi is részesei lennénk a film cselekményének („bekezelési effektus”). Részletre nézve, hogy figyelmeztet a nyelvi közlés lényegére koncentrálni. Mindez mintául szolgálhat a néző idegen nyelvű társalgásához. S a nyelvtanulásban az imitációnál nem sok jobb módszer létezik. Közben a film megismerendő országáról, népéről, életéről, szokásairól, rengeteg érdekesség és szükséges tudnivalót is közvetít számunkra, olyant, ami nélkül nem lehet teljes a nyelv elsajátítása.

Az idegen nyelvű filmeknek ezt a sokrétű pozitív hatását intenzíven és hatékonyan teszi az, ha nem csupán alkalmasszerűen nézünk meg egy-egy filmet, ha-

nem rendszeres mozi látogatók vagyunk. Ehhez elengedhetetlen természetesen az is, hogy az idegen nyelvű mozi látogatás során szakszerűen fellépő nyelvi nehézségeket ne vegyük el kedvetlenül. Némi türelemmel, a beszélő nyelvhez való hozzáállással egyre többet értünk meg a látottakból és egyre inkább élvezhetjük a művészi alkotást.

Az egyetemi MSZET-tagozatra a Szovjet Kultúra és Tudomány Háza segítségével az érdeklődők számára kéthetenként egyszer a Szovjet Kultúra és Tudomány Házaiban (Semmelweis u. 3-5.) a kisteremben csütörtökönként 4 órától, orosz nyelvű filmvetítéseket szervez.

A vetítésre kerülő játékkönyveket lehetőleg úgy igyekezzünk összeválogatni, hogy témájukban, szókincsükben legalább lazán kapcsolódjanak a szigorlat vagy egyéb nyelvviszga anyagához, s megfelelően érdekes, sajátosságainak, ne legyenek túlságosan bonyolultak. Híradó helyett a nagy film előtt „bemelegítő” kisfilmek kerülnek bemutatásra.

1980 februárjában a következő filmeket vetítik: „Moszkva át” kisfilm, „Kiadó lakás egy gyermekkel”. Egy másik alkalommal kerül sorra az „Ajándék” kisfilm után a „Szolgálati románc” című film. Márciusban „A cukrászdában” című kisfilmet, „A Pjatnyickij utcai korema” film vetítése követi. Az e havi második vetítésen „Az ősz szeftiközés a hóviharban” című film előtt a „Késés”-t adják elő. Áprilisban az első előadás az „A fél szvit” kisfilm mellett „A brilliás kéz” c. film lesz műsoron. Egy másik alkalommal a „Kínofesztivál” című filmet „A szerelem rabja” nagyfilm követi. Májusban vetítik a „Szeretjük a sportot” és a „Ketten az új házban” c. filmeket.

DR. CSIRPÁK EMIL
adjunktus

Lassan mindenki számára véget ér ez a félév, több-kevesebb sikerrel. Két elsős hallgatóval beszélgettem a vizsgákról, tapasztalataikról. Egyikük tanulmányi eredményével kiemelkedik évfolyamtársai közül. Azon kevesek közé tartozik, akinek az átlaga 4,5 fölött van. A másik pedig ideiglenesen felfüggesztette tanulmányait a következő őszi félévig.

Thiery Henriette 4,66-os átlagához csak gratulálni lehet. Gondolom boldog is vagy.

Sokat tanultál?
— Ahogy vesszük. Amiből gyakorlat volt, meg a nyelvet folyamatosan tanultam. Azonban volt olyan is, mint például a matek elmélet, amit nem nagyon tüntettem ki figyelmemmel. Aztán volt előadás, amelyre mindig elmentem, s persze akadt olyan is, amelyekre csak el-eljártam. Továbbá néhány tárgyat csak vizsgaidőszak alatt tanultam. Szerencsém, hogy gyorsan tanulok.

Melyik középiskolából jöttél, és ott milyen volt az eredményed?

— A pesti Ságvári Gimnáziumból jöttem, a tanulmányi eredményem ott is a mostanéhoz hasonló volt.

Mennyit tanultál vizsgaidőszak alatt?

— Általában reggel nyolctól fél tízenkéntig, ezután egy

nagy ebédszünet következett, majd kettőtől ötig, néha tovább ismét tanulás. Éjszaka sohasem tanultam. Nem tudok, mert ha álmos vagyok, mindjárt elalszom.

Hány napot hagytál egy vizsgára?

— Körülbelül egy hetet mindegyikre.

— Ünnepek alatt készültél?

— Karácsonykor igen. Szilveszterkor viszont nem, ami azt hiszem érthető. Közben egy nap azzal is eltelt, hogy valamelyik este csoportbulink volt.

Két négyesed van.

Igen, matek és orosz.

Orosz hányas csoport?

Második.

Van valami titka annak,

hogyan lehet jól tanulni?

— Különböző módszereim nincsenek. Általában úgy csinálom, hogy beosztom az anyagot. Ha például van több napom, akkor arányosan minden napra bizonyos mennyiséget hagyok. A szerintem fontos részeket aláhúzom. Ismétlésnél ezután lényegében ezeket az aláhúzott részeket veszem át. A jelölt anyagrészt mindenféleképpen megtanulom. Nem szeretek egyik napról a másikra áttolni semmit sem, mert így időzavarba kerülhet az ember.

Különböző célt volt a jó eredmény, de igazság szerint ennyire nem számítottam.

Azért persze szerettem volna,

ha mindenből legalább négyesem lesz. És nem értek egyet azokkal, akik az egyetemet „csak legalább a kettes meg legyen” jelszóval végzik el. Ha valaki csinál valamit, azt csinálja jól.

Miután beszélgettem ezzel a hölggyel, határozottan érdekelni kezdett, hogy az az illető, aki az egyetemen történelmi következő lépését szeptemberig „borítékolja”, vajon miért ént kényserült erre a lépésre?

— Úgy tudom, erre az évre befejezted a tanulmányaidat. Nagyon le vagy törve?

— Egyszerűen szoktatam magam a gondolathoz.

Hogy érzed, miért sikerült ilyen rosszul?

— Alapvetően könnyelműen vettem a vizsgákat. Később ébredtem arra, hogy „nehéz” alapos tudásra is szükség van. De hozzávehetünk még bizonyos rutinhiányt is.

Körülbelül mennyit tanultál egy vizsgára?

Mit mondanak, némelyikre megdöbbenően keveset.

Mégis, mi ez a kevés?

Mert lehet kevés néhány nap, de lehet néhány órát is kevésnek mondani.

— Itt inkább néhány óráról volt szó. Először is sok tárgy nál nem voltam tisztában az anyag nehézségével. Így azt hittem, elég egy nap vagy egy délután. De később rá kellett

jönnöm, hogy így csak vagy bizonyos részeket alaposan, vagy az egészet rendkívül felületesen lehet megjegyezni. Na, persze voltak olyan anyagrészek is, amelyek teljesen idegenül hatottak számomra. Ez azt hiszem annak köszönhető, hogy év közben maximálisan kihasználtam az összes hiányzási lehetőséget.

— Úgy értem, mint egy nem kimondottan „hülye” egyént, szóval jó felfogású vagy. Bizonyítja ezt, hogy például gazdaságtörténetből úgy kaptál négyest, hogy előtte egy napot tanultál. Mit gondolsz, ha többet készültél volna, okoztak volna-e problémát a vizsgák?

— Lehet, hogy kisebb problémákat igen, de elkorát semmi esetre sem. Persze nem azt mondom, hogy szorongás nélkül mentem volna be, de a kettő nem azonos.

Milyen utazás volt „ennyi” készülés után vizsgázni?

— Izgalmas.

Jövőre ismét megpróbá-

lod?

— Természetesen.

Íme a két beszélgetés, amelyekhez különösebb kommentárt nem érdemes fűzni. Mindenesetre sokak figyelmébe ajánlom Marxnak a tudományrögs útja és a tanulási menynységének összefüggése közötti gondolatát.

Madarász

Gondolatok az egyetemi időgazdálkodásról

(Folytatás az 1. oldalról)

szaktárgyakra, melyek számonkérésének hatékony módja kevésbé alakult ki még akkor.

Szokás volt egy időben az alsó- és középfokú oktatásban is arra buzdítani a tanulókat, hogy a különböző tantárgyakat ne egyforma intenzitással tanulják. Ezt a biztatást nem volt nehéz úgy értelmezni, hogy egyes tantárgyak elhanyagolása megengedhető, sőt ajánlatos. Valójában az általános és középiskolában bármely tantárgy elhanyagolása káros — akár tovább tanul és illető, akár nem. Lehetőség, hogy nem minden tárgyból kap egyformát osztályzatot és az is lehet, hogy — a bukásveszély elhárítása érdekében — éppen azzal a tárggyal kell legtovább foglalkoznia, amelyet legkevésbé kedvel. Az így kikényszerített erőfeszítés általában sokkal inkább hasznos, mint káros. Más kérdés, hogy a szabadon maradó energiákat hajlamlainknak

egyéni törekvéseinknek megfelelően használjuk fel és hogy legyen mindenkinek lehetőség egy-két „kedvenc” tantárgyra.

A felsőoktatásban a választott szakmának megfelelő

súlyozás intézményesen végbemegy.

Az egyetemi hallgatóknak — azon túl, hogy egyetemet, szakot, alternatív és fakultatív (továbbá nem hivatalosan kedvenc) tárgyakat választ — szintén nem kell „súlyoznia”. Van olyan tárgy pl. amire a közgazdászok csak olyan mértékben van szüksége, hogy elegendő azt egy féléven át tanulni. Az adott félévben ez a tárgy ugyanolyan fontos, mint az abban a félévben oktató többi tárgy.

Amit már egyszer „megsúlyoztak”, ne súlyozzuk tovább, mert úgy járunk, mint a hajnali vonatot lekéső családifő, akinek fontos utazása előtti éjszakai tizenegy aggodó csa-

ládtag titokban egy-egy órával előre tolta az óramutatót.

Gyakran történik hivatkozás a vizsga nélküli jegymegajánlás módszerére, mint az évközi folyamatos tanulást ösztönző módszerre. Jó, ha a vizsgaszabályzat ilyen lehetőséget ad, hiszen kivételesen előfordulhat, hogy egyes kiadvó, az adott tárggyban kiemelkedő teljesítményt nyújtó hallgatók esetében nincs szükség a tanuláshoz arra a befejező szakaszra, amelynek helyét a vizsgaidőszakban jeleltük ki. A nagy többségnél — az átlagnál jobbakat is ideértve — azonban káros lenne, ha az évközi tanulási ösztönzése mellett a befejező szakasz nem hogy nem ösztönözne, hanem egyenesen kiiktatnánk.

A vizsgadrukk nem kellems pszichikai élmény, de egyike azoknak a stresszforrásoknak, amelyeket az ember életéből teljesen nem lehet kiküszöbölni. Ugyanakkor a vizsgára való készülés „felteszi a koronát” a tantárggyban való búvárkodás nagy

művére, sokan ilyenkor ismerik csak fel igazán a tárgy jelentőségét, némelyek meg is szeretik a korábban nem kedvelt tárgyat. Egy-egy jól sikerült (szóbeli vagy írásbeli) vizsga esetében valóságos katarzistról is beszélhetünk. Egy vizsga elengedése pillanatnyilag jó dolog, de a hallgató jövője szempontjából

jelentős veszteség forrása is lehet.

Saját oktatási tapasztalataimból tudom, hogy léteznek olyan számonkérési módszerek, amelyek az évközi folyamatos munka és az érlelt, átfogó tudás megszerzésének ösztönzését egyaránt magukban foglalják.

Az időgazdálkodást tágan értelmezve az egyetemi oktatási és tanulói tevékenység sok kérdése kerülhetne még szóba. Jelen cikkben azonban csupán néhány aktuális vagy rendszeresen visszatérő kérdéshez kívánom hozzászólni.

Dr. Köves Pál

A Hitel évfordulójára

A mai ember Széchenyit a történelemkönyvekből és ma is álló építészeti alkotásaiból ismerheti meg. E csekély forrás köztudatát mint régi idők letűnt politikusként tartja őt számon. Könyvei, tanításai holt kincset jelentenek ma számunkra. Nem változtat ezen az sem, hogy legismertebb művét, a Hitelt megjelenésének 150. évfordulójára most újból kiadták. A gyönyörű faximile kiadás, mint amolyan ritkaság, inkább a gyűjtők, mint a széles olvasókörzéség igényét elégíti ki. Bár ez a könyv elsősorban Széchenyi gazdaságpolitikai programját tartalmazza, bővelkedik általános érvényű erkölcsi tanításokban is. És épp ez az, ami íróját halhatatlanná és mindig aktuálissá teszi.

A rosszul gazdálkodó földesúr birtokát gyorsan elárverezze a hitelező. A „Hitel” kifinomult diplomáciai érzékkel honunk szoblatok asszonyainak ajánlotta, mert tisztában volt a férfiakra gyakorolt óriási hatásukkal. A mű központi problémája a hitel, ami, mint írta, „mágusi befolyással lenne” a „közjóra”. Az így létrejött pénzügyi lehetőségekkel modern, kapitalista mezőgazdaság teremthető. Utak és hidak építését is tervezte. Széchenyi ki merete mondani a nagy ósiség törvényének túlhaladottságát. A közlekedés megjavításával az értékesítés nehézségei is megoldódnának. Széchenyi világosan látta a robotmunkára épülő nagybirtok korszerűtlenségét is. „Se bot, se vessző nem hozott még egy országot virulásra” — írta. A fejlődés egyedüli útját az akkor már Nyugat-Európában elterjedt bémunkában látta. Szorgalmazta a kilencedtől való eltörlését, mert ez érdekeltette a jobbágyot a termelésben. Széchenyi kiállt az iparte-

pítés mellett is. A céhek, limitációk eltörlése mellett a kézműipar fellendítését javasolta.

Bár gondolkodásában még találunk arisztokratikus vonásokat, szakított a kizárólagosan nemességét magában foglaló nemzetfelfogással. Programját azonban nem forradalmi úton, hanem mértékletes, általa józannak tartott fejlődéssel akarta megvalósítani. Gazdasági, árpolitikai elképzeléseit az angol, francia kapitalizmus példája formálta. Ezeket azonban nem a hazai adottságok figyelembevétel nélkül kívánta az itthoni gyakorlatba átültetni. „A nemzetiséget (értsd nemzetet) nem kell rontani, mi Magyarok vagyunk, ne utánozzuk a Franciát, Angolt, Németet”, írta a Hitelben. A nemzeti önrendelkezés kérdését mély hazaszeretetből fakadóan vetette el. A Habsburg-politikával elégedetlen volt ugyan, de a germán és szláv népek közé élkelődött magyarság nemzeti létét féltette egy esetleges szabadságharcotól. Magyarországot nem tartotta elég erősnek a független, önálló állami életre. Művében a gazdaságpolitikai kérdéseket vallásos meggyőződése szempontjából vizsgálja. „A hitel tágabb értelemben hinni és hihetni egymásnak. A hit az a lánc, mellyel az emberiség össze van kapcsolva a Mindenhatóval” — írja a Hitel tágabb értelemben című fejezet bevezetésében. Példaképp a polgári erényt állította kortársai elé. Ez nagy csapást jelentett a korábbi még virágzó, öntelt, becsvágyó, nemesi életszemléletre. A Hitel, amely 1830 januárjában, tehát 150 évvel ezelőtt jelent meg, az egész országot mozgásba hozta. Sokan támadták, sőt Tolnában több példányát nyilvánosan is elégették.

A végül is győzedelmeskedő haladó tábor jelszavát Wesselényi fogalmazta meg: „Vedd, olvasd cselekedj!” A feudalizmus erjedése feltartóztatathatatlant volt. Széchenyi közismert gondolata, miszerint „Magyarország nem volt, hanem... lesz” lassacskán elindult a beteljesülés útján.

Stark Tamás

Festői kép

(Simonyi Tamás felvétele)

Egyetemi viták a kongresszusi irányelvekről

A kongresszusi felkészülés időszakában került sor az elmúlt hetekben az irányelvek feldolgozására, megvitatására; ennek keretében a pártcsoportokban, a pártalapszervezetekben, a tömegszervezetekben és állami szervek különböző fórumain folytak véleménycserek. Párttagságunk a viták megszervezését neheztől vizsgálódások és a rendelkezésre álló viszonylag rövid idő ellenére kiemelkedő figyelmet fordított a kongresszusi irányelvek tanulmányozására és feldolgozására.

A pártcsoport-értekezletek a taggyűlések és a tömegszervezetek igen aktív vitái alapján megállapíthatjuk, hogy tagságunk érdeklődéssel, várakozással tekint a kongresszus elé.

A viták megerősítették, hogy az alapvető kérdésekben párttagságunk egységes. Magunknak érezzük és megerősítjük a párt fő politikai irányvonalát és egyetértünk azzal, hogy ez a folytonosság és a változásokhoz való rugalmas alkalmazkodás egységében fejlődik ki. Támogatjuk társadalmunk szocialista vonásainak erősítését, a szocialista demokrácia fejlesztését. Egyetértünk azzal, hogy jelenleg a szocialista építés kulcskérdése a gazdasági hatékonyság javítása. A megváltozott követelmények között csak realitás és megalapított célok vezethetnek a fejlődés és az érdekeltségi viszonyok következetes módosításával, a tervezés, a szabályozás és a szervezeti intézményi rendszer fejlesztésével, a helyi önállóság és kezdeményezőkészség egyidejű növelésével juthatunk előre. Fontosnak tartjuk, hogy a párt eszmei és cselekvési egységét az időszerű feladatokhoz igazodóan folyamatosan meg kell teremteni. Ennek útja a párton belüli nyílt eszmecsere, a különböző vélemények szembesítése és érvényesítése. A pártban mindenki számára azonosak a normák. A kádernak valóban alapvető követelmény, hogy vezető posztokon csak szakmai, politikai magatartásbeli követelményeknek megfelelő, rátermett személyek dolgozzanak. A megítélés mércéje párttagoknál és pártönkivülieknél egyaránt a végzett munka legyen. Egyetértünk abban is, hogy a kommunista pártos képviselők korunk változásaitól összhangban álló, tudományosan megalapozott és kipróbált világnézetüket.

Ezért párttagságunk helyesen vette tudomásul, hogy a Központi Bizottság kéri a párttagságot, majd a XII. kongresszust, hogy a párt eddig követett fő politikai irányvonalát erősítse meg.

Az irányelvek vitái, nyílt elvtársi eszmecsereit az alapvető egység megfogalmazásán túl igen sok megjegyzést, kiegészítést eredményeztek. Ezek konkrét ismertetése az irányelvtörvények fejezetenkénti ismertetésekor kerül sor, mégis szükséges itt az észrevételek, bírálatok legszélesebben jelentkező legáltalánosabb gondolataira felhívni a figyelmet.

A viták az irányelvek megfogalmazása egyik fő jellegzetességeként emelik ki tömörséget. Ez a tömörség bizonyos hiányérzetet is kiváltott, mert helyenként hiányzik az elemzés és az értékelés, sommásan szerepelnek a társadalmunkban jelentkező ellentmondások, előrehaladásunkat gátló objektív és szubjektív tényezők.

A nehéz gazdasági helyzet és ennek nyomán a belpolitikai hangulat nyomottá válása és a romló külpolitikai körülmények (az enyhülési folyamat megmerevedése) közepette az irányelvek mértéktartó hangvétele helyeslést váltott ki. Ugyanakkor erős hiányérzetet keltett, hogy az irányelvek ilyen bonyolult és nehéz helyzetben nem eléggé elemzőek. Jelentős körökben hiányolják az elemzéseinek nem kielégítő mélységét, túlzott derűlátást, egyes esetekben felszínességet és a feladatokat kijelölésében tapasztalni vélt általánosságokat. Szükség van a kongresszuson a helyzet elemzésének feltárására, a problémák kritikusabb és önkritikusabb kezelésére.

Általános felvetés volt, hogy az értelmiség helyzetével, szerepével, problémáival kapcsolatos kérdésekről csak alig észrevehető nyomonban szerepel. Az értelmiség alkotó erejének jobb hasznosítása az ismert körülmények és feladatok tükrében különösen lényeges társadalmi kérdéssé nő. Véleményünk szerint az alkotó értelmiség élet- és munkakörülményeivel, kiváltságosságával kapcsolatos — az irányelvekből tulajdonképpen hiányozó — állásfoglalás, nemcsak a társadalmi igazságosság oldaláról, hanem elsősorban a gazdasági fejlődés hatékonysága szempontjából lényeges és feszítő kérdés. Utalhatunk a megfelelő szakemberek hiánya miatt fellépő kapacitáskihasználási nehézségekre az egyébként is szűk keresztszereket jelentő területeken, vagy a pedagógus pályán — az egyetemi tanárképzést is beleértve — évek óta tapasztalható társadalmilag káros, sőt veszélyes kontrasztelekcióra és elnődiesedésre. Réálisan és időben szembe kell nézni ezekkel a problémákkal. Közismert, hogy bizonyos értelmiségi csoportoknál nem a meggazdagodás, hanem a ráutaltság következtében a másodlagos gazdaság jövedelemkiegészítő szerepe egzisztenciahordozó jelentőséggel bír. Ez azonban visszaüt, hiszen gyakran a hivatás magas színvonalú gyakorlásának az akadályává válik, s a probléma ilyen szempontból a társadalmi hatékonyság emelkedését fékező tényezővé válik.

A bíráló, kiegészítő megjegyzések kapcsán hangsúlyozni kell a viták hangvételének legfontosabb jellemzőit: párttagságunk, dolgozóink sajátjuknak érzik eredményeiket, problémáikat is, megjegyzéseiket a jobbitó szándék irányította; a vitákban nyoma sem volt valamiféle „kibeszérd”, kívülről jövő bírálatnak. Dolgozóink tudják, hogy felelőségük a szokásosnál is nagyobb, nagy szükség van a politikai tisztánlátásra, szilárdaságra, a pártba vetett bizalom erősítésére — és esetenként a szokásosnál nehezebb feladatok

vállalására. Erősíteni kell politikai, ideológiai munkánkat is annak érdekében, hogy a problémák megoldására irányítsuk erőfeszítéseinket. Különösen fontos egyetemünkön, hogy viszonylag kis politikai és életpasztorátokkal rendelkező fiatalágunkat, s köztük pártunk legfiatalabb generációját felkészítsük az új helyzetben jelentkező feladatokra, nehézségekre, s azok cselekvő vállalására.

A nemzetközi helyzet, külpolitikánk fő iránya és feladatai

Az egyetemi vitákban alapvetően egyetértés volt az irányelveknek a nemzetközi helyzet, s külpolitikánk fő irányait foglalkozó elemzésével ugyanakkor számos lényeges kérdésben árnyaltabb megfogalmazásokat is igényeltek.

A nemzetközi enyhülést közvéleményünk a dokumentumnál borúlátóbban ítéli meg. Tapasztalatunk szerint az enyhülést neheztől tényezőket aláértékeli a dokumentum, s a szövegből áradó nyugodtság és az emberekben meglévő nyugtalanság között nincs összhang. Úgy vélik, az imperializmus stratégiája elemzésre szorul, főleg abban a vonatkozásban, hogy időszakos és térségek szerint a békés egymás mellett élés, az enyhülés, a hidegháború és a helyi háborúk elemei miként kapcsolódnak össze.

Egyetértés mutatkozott azzal a megállapítással, hogy a nemzetközi viszonyok alapvető tartalma a szocializmus és a kapitalizmus világméretű küzdelmében jelölhető meg. Egyoldalúnak tartották a tézisekben azonban, hogy a kapitalizmusnak csak a problémáit hangsúlyozzák; jelentős tartalmait nem említik. A tőkés világ jelenlegi ellentmondásainak sokrétűbb, árnyaltabb megközelítést tartanának indokoltnak. Sokan úgy látják, hogy az imperialista hatalmak közti egység erősödött ellentétekkel szemben.

A vitában hangsúlyt kapott, hogy nyíltabban kellene foglalkozni a szocialista táboron belüli vitákkal, véleménykülönbségekkel, az együttműködésben meglévő gazdasági és politikai nehézségekkel, s nem lehet a különbségekről hallgatni.

Úgy vélik, hogy a két rendszer ellentmondásai a harmadik világban csapódnak le, s ha annak egyes térségeiben az imperialista érdekek veszélybe kerülnek, fokozódik az imperializmus nyomása a szocialista világgal szemben is, erősödnek ilyenkor a hidegháborús törekvések, de a helyi háborús elemek is.

Társadalmi és politikai viszonyaink fejlődése

Társadalmi és politikai viszonyaink fejlődésének kérdései az irányelvek vitájában élénk érdeklődést váltottak ki. A tagság elismeréssel fogadta a szocialista nemzeti egység hangsúlyozását, s egyetértés volt annak megítélésében, hogy belpolitikai helyzetünk, társadalmi viszonyaink stabilak, a párt bírja népünk bizalmát. Differenciáltabban kellene azonban elemezni a párt politikájával való egyetértés kérdését, mivel az alapvető egyetértés bizonyos területeken véleménykülönbségeket is takarhat.

A szocialista viszonyok erősödését, térhódítását (a fejezet első pontjában) a felsorolt százalékok nem jellemzik megfelelően, az állítás részletesebb minőségi kifejtést igényelne.

Az osztályviszonyok leírásánál elemezni kellene az alapvető osztályokon belüli rétegződést is, s az osztály- és a rétegsztruktúra kölcsönhatását. Ez hozzájárulna az érdekviszonyok pontosabb feltárásához is, illetve a társadalmi egyenlőtlenségek, azok hatásainak felméréséhez.

A munkásosztály súlya társadalmunkban jelentősen megnőtt, erősödött műveltsége, szakképzettsége, politikai iskolázottsága. Noha ezen a téren vannak problémáink. Nem elhanyagolható, hogy a munkásosztályon belül is megtalálhatók egész társadalmunkban előforduló negatív jelenségek mint a munkafegyelem, munkaerőkölcs lazulása, individualizmus. Tagságunk kétségeket fogalmazott meg azzal a megállapítással kapcsolatban is, miszerint a munkásosztály politikai öntudata, aktivitása erősödött.

E negatív jelenségeket a bérpolitikával, a szakemberek megbecsülésének hiányosságával, az ellenőrzés gyengeségével hozzák összefüggésbe. Fontosnak tartják a munkásosztály és a párt kapcsolatának elemzését is.

Túl általánosnak tűnik az irányelvekben szereplő azon megállapítás, amely szerint az értelmiség magának érzi a szocialista rendszerünket. A valóságban egy részük között, mások túlzottan az anyagi értékek megszerzésére orientáltak, s egy részük számára eszméink, értékrendünk idegenek.

A szocialista demokrácia formai kiterjedése mellett annak tartalmát, hatékonyságát is értékelni kellene. Nem tartjuk fel, hogy sokan miért nem akarnak, vagy tudnak élni a szocialista demokrácia meglévő lehetőségeivel. Diákvélemények szerint erősíteni szükséges a politikai nyilvánosságot, főleg a párt különböző szintű döntéseire vonatkozóan. Az üzemi demokráciában sok formális vonás van, s meglehetősen vonatott az előrelépés e téren.

Az államigazgatási munkával kapcsolatban egyértelműbb lenne az irányelvekben a megfogalmazás, miszerint annak színvonala nem javult kellő mértékben, s a központi irányítás korszerűsítése mellett tovább kellene növelni a helyi önállóságot, az államhatalmi tevékenység nyilvánosságát, az agassztó szervezeti formalizmus leküzdésére kellene törekedni, az érdemi kérdések demokratikus fórumokra helyezésével.

Általános észrevétel, hogy közéletünk egyes

negatív jelenségei (korrupció, bürokratizmus) erősödnek. Hiányolják a jelenségek hangsúlyosabb felvetését, igénylik a megoldás felé mutató javaslatokat, határozott lépéseket.

A gazdasági építőmunka feladatai

Közvéleményünk aláhúzza, hogy a jelenlegi helyzetben jövőnk kulcskérdése gazdasági problémáink megoldása! Így a fejezet igen sok megjegyzést váltott ki.

Az irányelvek nem elég meggyőző választ adnak olyan kérdésekre, mint: mennyire indokolt a világpiacon való igazodás, ha a tőkés uralkodik a világpiacon, s így ezek politikailag manipulált árak; hogyan tudjuk betervezni a tőkés válságból fakadó ingadozásokhoz való alkalmazkodást; stb. Felvetődött, hogyan lehet elérni, hogy KGST-tagságunk nagyobb védettséget nyújtson a világgazdaságban érvényesülő kedvezőtlen tendenciák begyűrűződése ellen. Nem elég meggyőzőek az irányelvek a tekintetben, hogy a gazdasági egységű visszaállítására irányuló intézkedések összhangban vannak-e lehetőségeinkkel, a világgazdaság realitásával.

Gazdasági nehézségeinkkel kapcsolatban a külső feltételek túlzott kihangsúlyozása sokaknak okozott problémát; azt, hogy a feltételek a „vártnál is kedvezőtlenebbül alakultak” sokan belső tervezési hibának tartják. Pontosabb lenne úgy fogalmazni, hogy a világgazdasági feltételek kedvezőtlen alakulása felszínre hozta a gazdaságunk működésének fogyatékososságait és problémáit.

Az irányelvek alapján nem látjuk, hogy a gazdasági reform milyen területeken vált be, melyek nem, és miért? Ezért is hiányzik a XI. kongresszus irányelveivel és határozataival való összevetés.

A bevált gazdaságirányítási rendszerünk fejlesztése megfogalmazás helyett pontosabban jelezni a feladatokat az alábbi szövegmodosítás: a tapasztalatokat, a megváltozott körülményeket és feltételeket elemezve kell továbbfejleszteni gazdaságirányítási rendszerünket oly módon, hogy a központi irányítás színvonalának javítása mellett a vállalatok önállósága és felelőssége növekedjen.

A szabályozó rendszer fejlesztését illetően hogyan kell értelmezni a központi akarat és egyúttal a vállalatok szerepének növelését célzó elveket? Ez ugyanis az elkövetkező évek számos belső ellentmondását rejti kulcskérdése.

Hiányolják a követendő beruházáspolitikai elveinek konkrét megfogalmazását.

Részmegjegyzésként hangzott el:

— Hangsúlyozni kellene, hogy a tervszerűség elsősorban nem adminisztratív intézkedésekkel javítható. — Hiányoljuk, hogy a termékszerkezet korszerűsítését akadályozó tényezőket nem említi a dokumentum. — A termelővállalatok profiltisztítási törekvéseivel párhuzamosan a külkereskedelem gondoskodjon a gazdasági importlehetőségek felkutatásáról. — Hangsúlyozzuk, hogy azok az ágazatok, amelyek tartósan gazdaságos és exportképes áruállapot biztosítható, a belső szükségleteket is elégítsék ki. A munkaerő átcsoportosítása konfliktusokkal jár. Ezeknek a konfliktusoknak a kezelésénél tanulmányozni kell a nyugati szakszervezetek tapasztalatait is.

Életszínvonal, életkörülmények és szociálpolitika

Az életszínvonal, életkörülmények és szociálpolitikával kapcsolatosan a tagság többsége megértette azt, hogy jelenleg csak eddig elért vívmányaink megvédése lehet célunk. Az adott körülmények között szükségesnek érzik viszont törelen életszínvonal-politikánk tartalmának bővebb kifejtését. Helyteleníti közvéleményünk, hogy a szocializmus tekintélyét, vonzását romboló egyenlőtlenségek az utóbbi években felerősödtek, a szocializmust előrevívó egyenlőtlenségek (bérdifferentiálás stb.) rovására. A párt és az állam az utóbbi években talán nem tudtak kellő hatékonysággal fellépni a korrupció, az umbulda, a másodlagos elosztásból származó tisztességtelen jövedelmekkel szemben. Ezzel a kérdéssel az irányelvek sem foglalkoznak kellően, szükséges lenne a kongresszuson ennek megtárgyalása is. A munkaerőkölcs, közkereskedelmi szilárdítás fontos politikai kérdés.

Több helyen megfogalmazódott, hogy az életszínvonal-elemzés teljességéhez hozzátartozik annak rétegek szerinti vizsgálata is. Másrészt nem helyes az életszínvonal-kérdést pusztán elosztási kérdésként kezelni.

A fejezethez kapcsolódó rész megjegyzések:

— A pályakezdő értelmiség helyzete kedvezőtlenebb, problematikusabb annál, mint ahogy ez az irányelvekben szerepel. Igen sokan nehezen találják olyan munkakört, amely érdeklődésüknek és képzettségüknek megfelel. Romboló összhangban van a képzés és a társadalmi igények összehangolásának hiánya. Úgy érzik, hogy társadalmunknak nincs szüksége tehetségre és látszatevékenységekre kárhazoztatják őket.

— A lakáselosztásnál az arra rászorulókat kellene kiemelni, ezen belül a több gyermekes családokat és a fiatalokat. A fiatalok lakás gondja súlyos politikai kérdéssé vált. Nem világos az sem, hogy a lakásépítésben arányosabb teendő terhelésel a lakosságtól, vagy a költségvetéstől kíván-e többet? Valószínű, hogy a lakosságtól.

— A nyugdíjasok helyzetére vonatkozóan jogos aggodalmak kaptak hangot az aránytalanságok (régis és új nyugdíjasok közötti nagy különbségekre gondolunk) és az életszínvonaluk visszaesése miatt.

Az ideológiai, művelődéspolitikai, és szo-

cialista életmóddal foglalkozó fejezetet a korábbiaknál szegényesebbnek tartotta közvéleményünk.

Az irányelvek helyesen állapítják meg, hogy ideológiai téren egyik központi feladatunk a marxista-leninista elmélet továbbfejlesztése és alkalmazása, valamint a forradalmi eszmék tisztogatásának védelmezése. A társadalomtudományok oktatása kiszélesített ugyan, de hatékonysága nem ezzel arányosan emelkedett. Amit és ahogyan tanítunk és tanítjuk nem jelent kellő intellektuális élményt, kellő érzelmi töltést, így hatásfoka is mérsékeltebb. A szocialista közgondolkodás terén van előrehaladás, de stagnálás és visszaesés is.

Nem tudjuk kellőképpen formálni az emberek világnézetét, politikai-erkölcsi nézeteit, magatartásukat, viszonyulásukat önmagukhoz és a világhoz.

Az oktatómunkában, a propagandában, a könyvtárakban, a tömegtájékoztatóban tudományosan megalapozott választ kell adni korunk és társadalmunk valóságos problémáira, alapos kritikai értékelést nyújtani a nemzetközi ideológia frontján jelentkező új eszmei-politikai áramlatokról. A nem marxista koncepciókat általában túlságosan leegyszerűsítjük, így felettük aratott győzelmiünk csak látszólagos. A forradalmi eszmék tisztaságának védelmezése megköveteli egyrészt az alkotás szabad légkörét, másrészt — és az utóbbi éveknek egyik legsúlyosabb hiányossága — a tudományos viták élénkítését.

A tézisek nem foglalkoznak kellő súllyal az oktatási rendszer továbbfejlesztésével, modernizálásával, a felsőoktatás nem szerepel az irányelvekben. Az oktatásnak sokkal nagyobb a szerepe a nevelésben is, meg a gazdasági feladatok ellátásában is, mint itt tükröződik. A gazdasági fejezetben ágazati és termékkérdések is szerepeltek, de a jövőbeni szakmastruktúrákat meghatározó jelenlegi beruházás, az oktatás, egy rövid pont. Tízze ki a kongresszus a felsőoktatás belső és társadalmi-gazdasági kérdéseinek, problémáinak komplex vizsgálatát. Kritikai megjegyzések hangzottak el arra vonatkozóan is, hogy tanítványaink emberanyaga és intelligencia-szintje egyre alacsonyabb. Ezt egyébként oktatási tevékenységünkben mi is tapasztaljuk.

Részmegjegyzés a fejezethez:

— Ismételt előfordul, hogy a pártpropaganda és a tájékoztatás körülményes, lassú, hiányos (pl. felsőbb pártfórumok belső vitái), ezért helyesebb lenne úgy fogalmazni, hogy a jövőben aktívabban és hatékonyabban járuljon hozzá a párt politikai és cselekvési egységének megszilárdításához. — A közgazdaságtudományt mindenképpen célszerű lenne a népgazdaság előrehaladását segítő tudományok között említeni.

Szeretnék volna a szocialista életmódot nemcsak feladatként, hanem konkrétan megfogalmazásban is olvasni.

A párt- és tömegszervezetek feladatai

A vitában nagy súlyt kaptak a párt szerepével és munkájával összefüggő kérdések. Egyetértés van annak megítélésében, hogy a párt már nemcsak a munkásosztály, hanem a nép legjobbjait tömöríti, s hogy társadalmunk elismert vezetője. Sokan említették a változó, új feladatokhoz való alkalmazkodás fontosságát a pártmunkában, munkastílusban, s az életben felmerülő ellentmondások feltárására irányuló tevékenységének növekvő jelentőségét. A párttagság erősítésére fokozni kellene a nézetegyetkezéseket, a nyílt, konstruktív vitákat.

A párt munkastílusának fejlesztését, kollektív vezetését lényeges feladatnak tartják, de ezen a területen a fejlődést gyakran akadályozza a bürokratikus vonások újratermelődése (a problémák elvont megközelítése stb.) Többen említették, hogy ellenállás és hűzódás tapasztalható a valódi viták iránt. Nagyobb nyilvánosságot kellene kapni a párt felső szerveiben folyó vitáknak is, általában a KB, illetve a középszintű vezetés munkájának hosszú távra szóló alapvető döntésekre a pártalapszervezetek jobban be kellene vonni. Az információáramlással kapcsolatban kifogásolják azt a mechanizmust is, amely a felső haladása közben egyre rózsaszínűbbé válik.

A tagság helyeslő az olyan javaslatokat, hogy egészséges rotációra van szükség minden szinten, a párt felsőbb szerveiben is.

Megemlítették a vitában, hogy a pártmunka mozgalmi jellegű a tézisek kihangsúlyozták, vajon az apparátus létszáma ezzel összefüggésben módosul-e?

A kádernakban a hármas követelményrendszer jobban kell érvényesíteni. A szelekciós mechanizmusok javítására, nagyobb mobilitásra volna szükség.

Sok vitában kifogásolták azt a kategorikus megfogalmazást, mely szerint „A Magyar Kommunista Ifjúsági Szövetség betölti hivatalos” úgy látva, hogy a KISZ-ről szóló megállapítások nem felelnek meg a tényleges helyzetnek, túlságosan problémamentesek. Sokak szerint a KISZ befolyása csökkent, nem tudja az ifjúság érdeklődését megragadni és öntevékenységet kibontakoztatni. A KISZ-munka realitásból újraértékelést igényelnek tartanak.

A szakszervezet szerepének megfogalmazásában túlteng a felülről lefelé közvetítő funkció. Sokkal nagyobb szerepet kellene kapnia a munkavállalók érdekvédelmének, az üzemi demokrácia fejlesztésének stb.

Egy vígszínházi előadás margójára

SZÍNHÁZ

Nemrég tartották a Vígszínházban Heinrich von Kleist Homburg hercege című darabjának bemutatóját. A dráma több szempontból figyelmet érdemel: nemcsak frónak különös, nem mindennapi tehetsége miatt, de legalább annyira a hihetetlenül erős és egyöntetű visszautasítás okán is, amely az 1821-es poroszországi bemutatót követte. Legfőképpen pedig a cselekménye mögött meghúzódó gondolati lényegre érdemes odafigyelni, amit a vígszínházi előadás nagyon határozottan és pontosan állít a színpadi játék középpontjába. Marton László rendezése azért jó, mert szellemi játékra inspirál: az előadás ugyanis nem úgy mutatja fel a drámának ezt a mély rétegét, hogy kijelent, még csak nem is sugall valamiféle alapigazságot, egész egyszerűen végigköveti a két főhős cselekedeteinek logikáját. Ennyi azonban épp elég ahhoz, hogy a nézőt kissé kényelmetlen helyzetbe hozza. Mert noha a főszereplők magatartása önmagában, külön-külön elfogadható, összegezve tesztük nehezebb feladatnak ígérkezik. A nézőnek fel kell lépnie magában egy rendszer, amelynek sarkalatos pontjai olyan kulcsfogalmak lesznek, mint a hatalom, az írott törvény, az emberi szabadság fogalma, és keresni kénytelen döntéseket és cselekedeteket hatókörét, érvényességét, álljanak azok a hatalom innessen, illetve túlsó oldalán. Megmaradva természetesen a kleisti játék keretein belül, azaz a következők történetnél: a törvényszegő Homburg hercegnek halálos ítélete kimondása után megadatik, hogy döntőbíró legyen saját ügyében. Ekkor látszólag felülemelkedve korábbi, eleméntárisan megnyilatkozó életföszönén, önként vállalja a halált. Teszi ezt a törvény nevében, azért a hatalomért, melynek szolgálatára hivatottnak érzi magát. Döntése után azonban a brandenburgi választófejedelem megkegyelmez neki.

A dráma első buktatója az a pont, amikor a választófejedelem — aki mindaddig a törvény vagy önkény hagyományos értelemben vett dilemmáját hangoztatva a törvény mellett tesz hitet és hajhatatlan a halálos ítélet dolgában — bár szokatlan, de ko-

rántsem véletlen fordulattal megadja a szabadulás lehetőségét a hercegnek. Homburg ebben a pillanatban látszólag szabad. Nem, mert egyetlen szavába kerül és megmenekül a haláltól, hanem, mert megadatott számára a választás és tud dönteni. A törvény az ő fogalmai közt tabu, melynek betartása a birodalom létének és nagyságának biztosíték. Vállalja hát tettének következményét, a halált. Miért mégis, hogy tágabb összefüggésben szabadsága csupán látszólagos, de mindenekelőtt miért, hogy döntése után a választófejedelem megkegyelmez neki? Ami a fejedelmi döntést illeti? Brandenburgi Frigyes tud valamit, ami hatalma szempontjából alapvető fontosságú. Hogy a törvény érvényesítése nem lehet mindig kizárólagos. Amikor végképp azzá válik, vagy még, vagy már, de nincs mögötte

tényleges hatalom. Hatalmat csak akkor jelent, ha egy közösség önként is felvállalja. Ez ugyan határt szab uralkodói cselekvésnek, de építeni biztosan lehet rá. A fejedelem pedig ismerően hatalma korlátait, azt is tudja: nem mindegy, hogy hogyan töri le a vele szembeesülő akaratokat. Hisz a törvényre hivatkozni, ha ez a törvény nem élő, nem más, mint önkény, és fordítva: az uralkodói akarat érvényesülése a paragrafusok kizárásával nem jelenti egy társadalmi rend törvényeinek semmibevetelével. Sőt, a törvénynek, ha lehet, úgy kell érvényt szerezni, hogy egyúttal az is beigazoldjon: olyan korpárancs, melynek vállalása erkölcsi szükségszerűség. Amikor tehát a fejedelem ennek szellemében megadja a lehetőséget Homburnak, előre tudja a herceg választát. Mi több, egyenesen „rájátszik” erre, hogy aztán felmutassa az önkéntes halált — íme, hatalma és törvénye érvényt szerez magának írott parancs nélkül is. Ezek után nincs szüksége a herceg halálára, véglegesen kegyelmet ad.

Ami pedig Homburg döntési szabadságának látszólagosságát illeti: Frigyes a kérdést eleve úgy tette fel, hogy arra lényegileg egyetlen válasz adható. Az alternatíva csupán látszólagos, hisz ha a herceg a halált választja fizikailag, ha az életet, erkölcsileg semmisül meg. Bárhogy döntsön is, döntése egyszerre jelenti önmaga teljes elvesztését és a fejedelem hatalmának igazolását.

A vígszínházi előadásban a fejedelmet Bács Ferenc, a herceget Hegedűs D. Géza alakítja. Külön-külön is nagyszerű, amit csinálnak, a két alakítás azonban jelentős többletet nyer azáltal, hogy rá tudnak hangolódni egymás hullámhosszára, szinte felerősítik egymás játékát. Ami sajnos nem sikerült Gáspár Sándornak, Tóth Évának és Andai Györgynek. Ők valami egész más világban mozognak, mintha teljesen mindegy lenne nekik, hogy milyen darabban, milyen helyzetekben játszanak egy Hohenzollern gróftól, egy Natalie-t és egy választófejedelemét.

B. É. Várlek

(Simonyi Tamás felvétele)

A kérdéses szulejmáni ajánlat

Perjés Géza: Mohács

A három éve elmúlt nagy Mohács évfordulón az egész magyar közvélemény figyelme erre a tragikus, az egyetemes magyar királyság felbomlását előidéző eseményre irányult. Az évforduló elmúlt, de a hatvanas évektől újra élénkülő Mohács-kutatás nyomán a történelem körében kialakult vita hevessége nem csökkent. Annak idején Nemeskürty irásai — „Ez történt Mohács után”, majd az „Elfelejtett évtized” — megmozgatták az egész ország szellemi életét és a történészek elutasító fintorai ellenére is inspiráló hatással voltak a további kutatásokra.

A nyáron jelent meg a Magvetőnél Perjés Géza könyve „Mohács” címmel, amely egyrészt a már korábban megjelent tanulmányainak összefoglalása, másrészt egy új, részletes csataelemzést is tartalmaz; leszámol a török ágyútűzbe csalt magyar sereg tragédiájának elméletével.

A könyv — Perjés koncepciójának — legfőbb erénye, hogy az ország bukásának kérdését és az Oszmán birodalom politikai indítékait egy afro-eurázsiai szemlélettel

tárgyalja. A Földközi-tenger dél-keleti részén elterpeszkedő török birodalom legfontosabb gazdasági (s ebből adódó politikai-katonai) érdekszférái nem Közép-Európában vannak. Az Indiából a Vörös-tengeren és a Perzsa-öblön keresztül Európába vezető kereskedelem leföldözése és az Egyiptomból, Mezopotámiából, a Perzsa háborúkból, a Földközi-tengeri kalózkodásból szerzett jövedelmek voltak a kincstári igazí bevételi forrásai. A fő ellenség Perzsa, az Indiai-óceánon Portugália, Európában pedig a Habsburgok. A magyar királyság periferia, egyébként is kívül esik a török hadsereg hatóságán. A hatóság; „... a hadsereg működésének határa, melyet mozgásuk sebessége, az utánpótlás és a hadjáratra rendelkezésre álló idő szab meg.” Ezt Perjés pontosan kiszámolja, s szerinte 900 vagy legfeljebb 1350 kilométer, tehát maximum Nándorfehérvár esik bele (Köstantinápolytól 1000 kilométer — bevétele meg is történik 1521-ben), az ország déli „kapuja”. Perjés szerint a török vezetés ismerve ezt a korlátot, nem is szándékozta

Magyarországot megszállni. Ebből a megfontolásból következik a „szulejmáni ajánlat”, amely biztosítaná Magyarország állami-területi önállóságát, s betöltené az útközött állam szerepét a nagy ellenfél, a Habsburgok felé. Ezzel az óriási anyagi és vérdíjazatokkal járó közép-európai háborúra nem volna szükség, az erőforrások teljes egészében felszabadulnának kelet felé (egy évben a birodalom csak egy szárazföldi hadjáratot képes szervezni).

Egy ilyen rendezés megfelelt volna a magyar érdekeknek is, a pusztító háborúk helyett megmaradna az ország területi-politikai egysége.

A szulejmáni ajánlat szép és logikus konstrukció csak kérdés, hogy létezett-e (a koncepció ellenes „párt” prominens képviselője Szakály Ferenc ezúttal is azonnal reagált egy kritikával a Kritikában; „Oktalan oknyomozás” címmel az októberi számban). Ha létezett is, II. Lajos a keresztény etika szellemében a pápai és velencei segítségkérés előtt nem fogadta el. Ennek köszönhető az 1526-os „büntető hadjárat” s Lajos halála; amely lényegében megpecsételte az ország sorsát. De a szultán még bizik az „ajánlat”-ban, hiszen kivonul Budáról, s az országból (per sze ezt a szakaszos hódítási

taktika hívei természetesen tartják). A trónigényét bejelentő Ferdinándnál szemben a birodalom hiába támogatja az ország önálló államisága megvédésének egyetlen lehetséges útját (tudniillik, a török szövetséget) képviselő János királyt — ő gyengének bizonyult a Habsburgokkal szemben. Így a török vezetés 1541-ben a „szulejmáni ajánlat” visszavonására kényyszerül, hiszen Raggendorf hadi már Budát ostromolják s „ha a török nem is kebelezte be Magyarországot, semmiképpen sem engedhette volna át a Habsburgoknak, így legalább egy részét el kellett foglalnia. Ebbe viszont stratégiai fontossága miatt „Budának bele kellett esnie”. Ez bizony ellentmond a hatóságuk elnök; még az Iztambul—Buda távolság 1460 kilométer, addig Bécs, csak 240 kilométer; ez is jelzi a szerencsétlen erőegyensúlyt. Az ország három részre szakadása tehát nem a világhódító szándékú agresszív török katonai állam külpolitikájának (Szakálynál Magyarország ugródeszka Bécs ellen), vagy (és az erkölcsi-erő morálisan mélypontra jutott magyar nemesség kicsinyes pártarcainak az eredménye) gyakori példázat; a török elől menekülő pécsi káptalant a mohácsi csatából futó nádor, Báthori István fosztja ki; az ország nem Európa és a keresztény hit

védőbástyája (I.: Köszeg ostroma, vagy a nádorfehérvári „diadal”) hanem nemzetközi politikai érdekütközések közé ékelődő, s külpolitikailag elszigetelődő gazdasági-katonai erőforrások tekintetében gyengye Magyarország szükségszerű bukása az európai nagyhatalmak politikai érdekeiktől — amelyek V. Károly német—római császár kasztíliai, aragóniai, szicíliai stb. király és I. Ferenc francia király ellentéte körül bontakoztak ki — távol, az európai gazdaság és a nemzetközi nagypolitika periferiáján.

Ez nem túlzottan determinizmus — mint sokan állítják —, hanem a Mohács korabeli nemesség politikai-katonai lehetőségeinek körülhatárolása. Lehet, hogy Perjés sok hibát csinált (pl. kérdéses a „szulejmáni ajánlat” bizonyíthatósága), de vitathatatlan érvénye, hogy leszámol azzal a már a Mohács utáni nemzedéktől kialakuló, s a múlt század végén romantikus-nacionalista szemléleten keresztül ma is uralkodó felfogással, amely az igen erős Mátyás kultúra támaszkodva morális felháborodással ítéli el a Jagello-kor „elkorcsosult, hitvány, gyáva” nemességét; amely „sírba döntötte” az erős és hatalmas középkori Magyarországot, vérbe fojtotta a parasztfelkelést, s képtelen volt a határok védelmére. Körsényi András

25 millió áldozat, 1 millió atombomba

Napjaink százhusz háborúja

Néhány hónapja feltűnt keltő címmel — Napjaink százhusz háborúja 1945—1976 vékony kötet jelent meg az Akadémia Kiadó Korunk tudományja című sorozatában. A könyvnek itthon alig volt visszhangja. Nem írtak róla recenziókat, nem említették a kommentárok, nem lett szóbeszéd tárgya. Annál nagyobb érdeklődést keltett viszont a fontos és nagyon is aktuális téma külföldön. A közzölt adatokat konferenciákon idézték, a könyvből tekintélyes folyóiratok közöltek részleteket és a szerzőt, beszélgetőpartnerükket — dr. Kende István egyetemi tanárt — azóta is rendszeresen kéri fel cikkek írására, előadások tartására, külföldi vendégszereplésre.

— Professzor úr. Ön a közgazdasági egyetemen leendő diplomátokat oktató, a második világháború utáni nemzetközi kapcsolatok kérdéseivel foglalkozott és évtizedek óta aktívan részt vesz a békemozgalomban. Most mégis a háborúkért írt könyvet. Miért tartotta fontosnak ezt a témát?

— A kérdéssel csak néhány politológus foglalkozik behatóbban és a publikációk száma is nagyon kevés. Ez indított arra, hogy kutatni kezdtem a témát és egy 700 oldalas nagydoktori disszertációt írtam belőle. Ennek rövidített változata jelent meg könyv alakban.

— Professzor úr, a könyv címében kiemelt számú meghökentető soknak tűnik, hiszen a II. világháború utáni időszakról, mint a „békeévekről” szoktunk beszélni. Kérem érzékeltesse a szám valódi súlyát, jelentőségét.

— A vizsgálataimat 1976-ban zártam le. Ez ideig mindössze 26 olyan nap volt az 1945 utáni világtörténelemben, amikor hallgattak a fegyverek. Különböző naponta átlagban 11—12 háború folyt a Földön. Az összetűzések 71 ország területén zajlottak és a létező államok

több, mint fele — 84 ország — katonailag tevékenyen részt vett bennük. A százhuszból 115 háború a harmadik világ területén zajlott, hetvennégyben vett részt valamilyen jogcímén a hadszínter népetől idegen erő. Így az USA 27, Anglia 20 és Franciaország 12 alkalommal. A legszomorúbb tény; a háborúskodás a világ össznépeességének kb. 62—63 százalékát érintette és becslésem szerint a háborúk áldozatainak száma megközelíti a 25 milliót.

— Említene adatokat a háborúk anyagi kihatásairól is?

— A vietnami háborúról például tudjuk, hogy az amerikaiak 13 millió tonna robbanóanyagot használtak, de arról, hogy Vietnam mennyit, már nincs adat. Vagy másik példa: az algériai háború áldozatainak számát például a francia számvénvényszer, az algériai források másfél millióra teszik. Mindezzel azt akarom érzékeltetni, hogy a szembenálló felek igyekeznek titkolni, vagy meghamisítani az adatokat. Arra vonatkozóan, hogy ténylegesen milyen veszteségek érték az emberiséget, csak következtetni lehet. Ha arra gondolunk, hogy a Vietnamba ledobott robbanóanyag hatóereje megfelel 1000 Hirosimai atombomba hatóerejének, akkor következtethetünk a költségekre is. De nemcsak a rombolásra felhasználni anyagi javakkal kell számolni, hanem a tényleges rombolás során megsemmisülő értékekkel is. Sőt, azzal az egymillió Hirosimai atombomba hatóerejével feléről fegyverkezéssel, ami pillanatnyilag a raktárakban nyugszik.

— Mi az oka, hogy a viszonylagos nyugalom ellenére ilyen nagy számú háborús tűzfészek támadt az elmúlt 36 év során?

— Átmeneti korban élünk. A kapitalista világrendszer szűkül, a szocialista pedig egyre nagyobb teret hódít. A két rendszer között élet-halál harc folyik, amelynek során — brutálisan fogalmazva — az egyik fél megöli a másikat. Ez a harc nem tíz évig tart — mint Lenin is hitte — hanem 100 évig vagy még tovább. Ma már tudjuk, hogy az imperializmus ezer okból sokkal erősebb, mint hinn lehetett és az is világos, hogy egy reakciós, visszaforduló rendszer nem adja át könnyen a helyét. Többnyire csak fegyveres úton lehet kényszeríteni pozíciói feladására. A gyarmati rendszer bomlásakor a helyi felszabadító erőknek szinte kivétel nélkül fegyverrel kell kivívni függetlenségüket. Ezért alakultak ki elsősorban a harmadik világ területén a helyi háborúk.

— Könyve az 1976-os eseményekkel zárul, amikor is a háborúk száma csökkenőben volt. Azóta viszont Afrika, Ázsiában és Latin-Amerikában egész sor új háborús konfliktus robbant ki. Mi az oka a háborús tevékenység megújulásának és mit tart jellemzőnek az elmúlt hároméves szakasza?

— A könyvet valóban azzal a tanulsággal zártam, hogy a háborús tevékenység csökkenőben van, bár ellenkező jelek már akkor is mutatkoztak. Sajnos, azóta ezek a jelek felerosódtak, új háborúk törtek ki és a háborúk intenzitása is jelentős mértékben megnőtt. Könyvem egyik fő megállapítása az volt, hogy a háborúk nem elszigetelt jelenségek, hanem a nemzetközi feszültség alakulására is következtetni engednek. A hidegháborús időszakban ugyanis nőtt az enyhülés térdhódításával pedig csökkent a háborúk száma. Napjainkban ismét nagyon erőteljes támadás folyik az enyhülés ellen (komoly erő próbálkoznak a SALT-II. elodázásával, a Szovjetunióval való viszony megromlásával, a heves szocializmus ellenes kampány erősítésével), s ezzel párhuzamosan a háborúk trendvonala is emelkedik. Másik új jelenség, hogy a nemzetközi háborúk, amelyek számának fokozatos csökkenését mutathattam ki, ismét viszonylag nagy számban folynak. Még a szocialista

táborba sorolt országok (Kambodzsa—Vietnam, Kína—Vietnam) is háborúba keveredtek egymással. Ugyancsak új jelenség, hogy egyes szocialista országok hadseregei a korábbinál hatékonyabban segítik a haladó erők felszabadító harcát. S végül meg kell említeni, hogy mivel a reakciónak egyre kevesebb lehetősége nyílik a nyílt beavatkozásra, a felbomlott gyarmati rendszer néhány országával (Szaud-Arábia, Marokkó, Egyiptom és a fordulat előtt Irán) teljesített reakciós katonai feladatokat. Sajnálatos fejlemény, hogy az utóbbi években rendkívül felgyorsult a harmadik világ országainak fegyverkezése. Nemcsak importálnak, hanem maguk is gyártanak fegyvereket és nem egy ország exportál is. Ez a fegyverkezés óriási fegyverhalmozáshoz vezet, s bár nincs olyan törvény, amely szerint ezeknek a fegyvereknek el is kell szűnnie, a veszély azonban fennáll. Különösen a Közel-Keleten.

— Mindaból amit elmondott, levonható-e olyan következtetés, hogy a világháborús veszély nagymértékben fokozódott. Néhány tekintélyes nyugati lapban ugyanis ilyen és ehhez hasonlóan ítélik meg a helyzetet meg cikkek: „A harmadik világháború már elkezdődött...”

— Gyakran használt publicisztikai szólam ez, de nem igaz. Az tény, hogy a helyi háborúk világpolitikai kihatása jelentős lehet, de a világháború elháríthatósága nem azon múlik, hogy folyik-e háború Eritreában vagy máshol. A döntő tényező, hogy a nagyhatalmak között erőegyensúly álljon fenn. Napjaink legfontosabb jelensége az, hogy a legtöbb erő nem csupán össze, sőt keresik a béke megvalósításának lehetőségét.

Legutóbb egy hónapja a világszerte ismert svéd SIPRI-évkönyv szerkesztője hívott telefonon. Arra volt kíváncsi, hogy jelenleg hányadik háborúval tartunk. Megmondtam a kért adatot, mert továbbra is figyelemmel kísérem az eseményeket, de részletes kutatásokat már nem folytatók. Sajnos — és ez megingt csak jellemző — a fiatalok közül ezt a kutatási területet nem folytatja senki.

Sebők János

A magashegymászó

— Milyen nagyobb teljesítményeidet tartod számon?

— Megmásztam az Elbrusz 5600 méter magas csúcsát. Voltam az osztrák Alpok Gross Venediger 3700 méteres csúcsán, gyalogoltam Svájcban az Eiger nyugati oldalán. Ez utóbbiak nehezebbek voltak a Kaukázus megmászásánál.

Az újjam hegyével én is érintkezésbe kerültem a térképben e csodás helyekkel. Míg beszélgető partnerem a valószínűleg tapogatta végig Földünknek e magasra nőtt tájait. Óvatosságot kerestem ki az Alpok legbiztonságosabb pontjait, keze érintette az olasz Alpok flóráját, a szűz havasokban ott hagyta a lába nyomát. És fent a zenit pattanásig szívta tüdejét a legtisztább hegyi levegővel, miközben a győzelem és a bírtoklás különleges örömeivel ölelte szemével körbe a végtelen panorámát.

szerveztek egy országos vízi nagykörutat. 21 nap alatt 740 kilométert eveztek. Bicklin körbeparkították Magyarországot. Ebben a baráti körben került közel a hegymászóhoz. Elvégezte a hegymászóiskolát. Tanterme a Bükk, a Pilis, Csobánka és Oszolytető volt a 20—30 méter magas kőfejtőivel. Elsajátította a köteles mászást, megtanulta, hogyan kell biztosítani, milyen az ereszkedési technika.

— Soha nem hagyom ki a TV-ben, az izgalmas alpinista filmeket. Tulajdonképpen te alpinista vagy?

— Nem. Az alpinista sziklamászó, aki válogatottan nehéz utakat keres a mászáshoz, s így érvényesítheti akrobatikus tehetségét, miközben messze előtt tartja, hogy „jó időt” szerezzen a szikla csúcsáig. Különleges sziklamászó gumicipőjében az alpinista csak szá-

— Nem mindig a hegy magasságától. Sokat jelent a környezeti tényező, a kő, a hó, befolyásol a talaj szerkezete. A mészkő omladékos, ezen félnek legjobban a turisták, a grániton viszont jól lehet biztosítani. Noha a hegymászó nem mindig biztosít, mert ezzel is időt akar nyerni.

A túrán gyorsan telik az idő, hegymászás közben beszélgetnek, politizálnak. Aztán, ha le kell táborozniuk, mert az időjárás miatt nem haladhatnak tovább, az egy-két napos várakozás is kellemesen telik a baráti körben. Átsegíti őket a kapcsolatok közös élménye. Lányok nincsenek a csoportban. Hegymászás közben elég ritka a vegyespáros, nem mintha ügyetlenebbek lennének a fiúknál — szögezi le határozottan Pisti — de azért ő nem bízna magát egy lányra.

— Nem a legnépszerűbb sportág, ha azt vesszük, hogy Magyarországon összesen kétszáz hegymászó van, mi ennek az oka?

— Drága a felszerelés és csak nyugaton lehet beszerezni. A negyven méter hosszú hegymászókötetet kétféleképpen kell cserélni, de ha valaki mászás közben beleesett a kötélbe, azonnal le kell selejtenie. Ehhez a sporthoz sok minden kell. Köztesek, karabinerek, kötélyűrűk, egy-két faliszög, aminek az ára darabonként 150 schilling. Kell jégcsákány, cipőre szíjazható hágóvas, ezzel biztosított a jégen való mozgás. Pehelykönnyű hálósák, hátizsák, kalapács, bukósisak — a kóhullás ellen — egésszít ki az élelmen kívül a téli-nyári túrázshoz szükséges cuccot. Mert téli is és nyári is vinni kell, ugyanis 3000 méter fölött már tél van a hegyekben nyáron is. A teljes felszereléssel olyan a hegymászó, mint egy feldíszített karácsonyfa. Nyugaton nem a szegények sportja a hegymászás. Olyan drága, mint a sísport, éppen a felszerelés miatt.

Hazánkban a felszerelés költségeit a hegymászók speciális munkavállalással teremtik elő. Gyárkéményeket bontanak, magas épületek ablakait tisztítják igen magas órabérért. A felszerelésen kívül különben a szállás igen olcsó. Ugyanis a természetbarátok igazolványa, külföldön, ilyen kedvezményekkel jár, míg sajnos nálunk erre nincs példa. A túra költségeit részben a szakosztály fedezi. S mivel a hegyek között költekezni nem lehet, mert az ennielőt is otthonról viszik, ezért egy ilyen túra sokkal olcsóbb, mint egy nyugati utazás.

Jelenleg a Budai Pedagógiai Sportkörhöz tartozik Prágér Pisti.

— Milyen nagyobb túrákra van kilátásod?

— Ha lesz rá lehetőség, szeretnék eljutni Indiába, Kinába vagy Pakisztánba a Himalájára. Terveink között szerepel Norvégiában az Északi sark és a Szovjetunióban a Pamír.

— Ha ki lehetne emelni a sportját egyetlen alapszabályát, melyik lenne a legfontosabb, véleményed szerint?

— Egyedül nem szabad elindulni! Párban haladnak a csúcs felé a hegymászók, miközben társuk minden mozdulatára figyelve biztosítják egymás életét.

Huzamosan nyáron másfél, két hónapot túráznak, tavasszal, ősszel egyhetes túrán vesznek részt.

— Es télen pihentek?

— Oh, nem. A Tátrában járok a hétvégeken, hiszen ilyenkor legszebb a kilátás. A látványról beszélek, s szemem előtt ott úszik az álomszép táj, melynek varázsa a szürke város falai között élő embert is megejt.

H. E.

A Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetem lapja

Felelős szerkesztő: FARKASINSZKYNE HALAY EDIT Szerkesztőség: 1093 Budapest IX., Dimitrov tér 8. Telefon: 174-543

Kiadó: Hírlapkiadó Vállalat Budapest VIII., Blaha L. tér 3. Felelős kiadó: TILL IMRE

80-495 Szikra Lapnyomda Budapest Felelős vezető: CSÖNDES ZOLTÁN vezérigazgató

A zsömle árát osztottam ösztöndíjam összegével

I

Január 18., 20 óra 20 perc. Minden gondom magam mögött hagyva emelkedem fel, a Blaha Lujza téri metróállomás mozgólépcsőjén. Örömmel jut eszembe, hogy végre megírtam cikkeimet kényszerűen konzervált élményeimről, tapasztalataimról. Könnyű vagyok és már megint fellegekben járó optimista. Frissen búcsúzom a fárasztó, de idejében még pénzt is ad ki a nemlétezőre.

Még sok üres fülkét talállok a Kál-Kápolnára induló vonaton, pedig már sárga-zöld a jelző, indulunk. Abban a pillanatban, amikor bejegyezték indexembe a kilencedik jegyet, vagy amikor vonatom ki-gördült a Keleti pályaudvar oly piszkos vágányokra épülő fényáras csarnokából és váltók tucatján csattozva át-bújt a szárlábú híd sötétjén, véget ért az ötödik egyetemi félévem. Végre!

II.

Milyen tapasztalatokkal szolgált ez a félév? Az eddigi négy félév során nem volt annyi információ, értesítés, szó a magyar népgazdaság helyzetéről, mint egyedül az ötödikben. A meggyarapodott igazi ismereteknek csak örülhetünk, hiszen ezért vagyunk itt.

Az egyes szemináriumokra meghívott előadók esetenként egyszerű műsorral rukkoltak ki, már-már taptost követve a meglepett hallgatóságtól. Főkéntük kezdik megérteni, hogy a nehézségeket nekünk is ismernünk kell, sőt, nekünk, közgazdászhallgatóknak ki-váltképpen ismernünk kell, hiszen már régebb óta hangzattatják, hogy a megoldás ránk is vár.

Rögtön idézzünk az árnyasabb oldalakból is. Megállapíthatjuk, hogy a puskázás, a dohányzás, az előadások technikai felszerelatlensége, a világiat kritikus állapota a központi épületben, az örökölt ülések egészségtelensége a Kinizsi úti épületben, továbbra is sajnálatos jellemzője egyetemünknek. Utólag már mulatságos az a tragikus állapot, hogy egyetemre kellett jönnünk ahhoz, hogy egyes gyengébb képességeink vagy lusta, puskázással megelőzzék a jobb képességeinket, akiknek eddig nem volt eszük ágában sem puskát használni, — sőt kiéleztett helyzetben az utóbbiak menjenek az előbbieket helyett utóvizgáznál.

A tavaszi félév kezdetén ssm lesz kisebb zűrzavar, mint az őszi félév első hónapjában. Ismeretes, hogy a nem nyelvi-igényes szakon tanuló harmadikosok az orosz nyelvtanulmányok befejezése után új nyelvet kötelesek felvenni. Ebből minden bizonnyal a múlt ősszel is csak akkora volt a zűrzavar, mint régebben. Októberben is voltak akik még nem tudták — vagy nem is akarták tudni, hogy milyen nyelvet tanulnak és melyik

csoporthoz. Így esetleg olyanok is megkaphatták az elégséget, akik jóformán nem tanultak semmit. A csoportok létszáma, az órabeosztás állapota sajnos megkérdőjelezi azt, hogy biztosított-e az eredményes nyelvtanítás lehetősége. Kiemelem, hogy korántsem tushaladjó el a diákok felelőssége, de korosztályok növekednek fel nyelvtudás nélkül, úgy, hogy közben az állam még pénzt is ad ki a nemlétezőre.

III

Többet kellene tanulmányoznunk a klasszikusokat, halljuk sokszor. A tanácsnak hasznos lenne eleget tennünk tudásunk jobb megalapozása érdekében, ezzel mi is tisztában szoktunk lenni — általában akkor, amikor a vizsgaidőszakban néhány kezünkbe kerül egy-egy klasszikus mű. Engels Anti-Dühring-je valóságos irodalmi élmény, ki olvasta év közben? Egyébként úgy vélem, hogy a közgazdászhallgatók aránylag így is több irodalmat olvasnak diáktársainknál.

Amennyire fontos lenne a klasszikusok elméletének jobb megismerése, legalább annyira fontos a magyar nyelvvel való igazi ismereteknek csak örülhetünk, hiszen ezért vagyunk itt.

Ezért javasolom, hogy rendezzünk olyan órákat — talán éppen a másfél éves filozófia stúdium után, amely társadalmunk időszerű kérdéseivel foglalkozna. Tanterve legyen a lehető legkövetlenebb, a diákok és a tanár együtt jelöljék ki a féléves tervet, úgy, hogy azon lehesse változtatni az aktualitások változásának megfelelően. Megbeszélhetnénk azt a napjainkban elhangzott kijelentést, hogy társadalmunk elvesztette azon pozitív hajtóerőt némelyikét, melyekben azelőtt nagyon hittünk. A másodlagos gazdaság, a fiatal korosztályok céljainak helyzetének különbözősége, (a tizenévesek válsága?!), a munka nélkül szerzett jövedelmek gyenge korlátozása mind mind idevágó, közérzetünket befolyásoló téma. Ha ezek megvitatásában nem veszünk részt, akkor könnyen lehet, hogy korosztályunk még jobban atomjaira hullik, a közösségek helyét még élesebben felváltja az elkülönült egyének birodalma.

Ha csak a népgazdaság tervezése és irányítása előadás elhangzottakra gondolok, az egyre inkább társadalmi-gazdasági tervezéssé válik; eleendően alátámasztja a fenti elképzelésemet.

IV

A harmadik évfolyam vizsgát ismét általános tudományokból jelölték ki. Általános az a nézet, hogy a jogi ismeretek vizsgát lehetett a legkönyvebben letérni. A jogból tanultakat talán nem is most, hanem már évekket ezelőtt, a középiskolában meg kellett volna ismernünk. Nem kis

mértékben azért, mert a szerzett alapismereteket minden embernek tudnia kellene.

A filozófia szigorlat barátságos hangulatban zajlott le. Hogyan is tudnám jellemezni a legrövidebben? A filozófia az eddigi legszebb tárgyunk. Kellemes meglepetést hozott, úde színfoltjává vált egyetemünknek. Ez az a tudomány, amelynek eredményeit a legkevesebb sem lehet „számszerűsíteni” — és amely a legtöbb segítséget adja a világ dolgainban való eligazodáshoz.

A legnehezebb vizsgát a beharangozásnak megfelelően, bár attól kicsit enyhébben, az elméleti történet jelentette. Csoda, hogy ennek a tárgynak az előadásait látogatták a leg-szorgalmasabban? A könyveket kézbe véve hamarosan megállapíthatjuk, hogy nemes ellenfelell állunk szemben. Erdemes a témája, és felettébb támaszkodik a matematika és a polgári közgazdák alaposan vitatható álláspontokat bizonygattak, de végre összekapcsolódva láttuk e kétévés tárgyakat. (Más fogalmazásban azért tanulunk polgári közgazdaságtan-történetet, mert egyetemre járunk...)

Nem sikerült kikerülnünk a találkozást a tárggyal a vizsgán. Reggel nyolcórát igazalmunktól csak meglepetésünk volt nagyobb: a beszámolási időszak vizválasztó eseménye csak fél egykor kezdődött. Háromtagú csoportunk — régóta együtt vizgázunk — viz-szavonult a kollégiumi főhadiszállásra, ketten tanulunk, harmadikunk bölcs nyugalom-mal magnot hallgatott.

Csak miután az első versenyző kirepült tudtuk meg, hogy kinél vizgázunk. Az előzetes többször cáfolt hírek végül igaznak bizonyultak. Dr. Mátyás Antal várt ránk az ajtó-túl. Abban a pillanatban kezdetem tételem megválaszolásához, amikor az aulában a munkásörönnepség zárásaként felcsendült az Internacionálé. „...ez a harc lesz a végső...” Talán mondanom sem kell, hogy a „nem eléggé bevéső” dött friss ismeret” párosulva a félnapos várakozással, csaknem katasztrófális eredménnyekhez vezetett. A kérdés-kérdések tüzeben az ösztöndíjamért vásárolható szemlék számát úgy akartam meghatározni, hogy a zsömle árát osztottam ösztöndíjam összegével. (Noha fordítva sokkal használhatóbb eredmény kapható.)

Egy észrevétel: ha már tartanak délutáni vizsgákat egyetemünkön, akkor a büfének okvetlenül nyitva kellene lennie. Ez a legalapvetőbb szolgáltatás.

A népgazdaság tervezése és irányítása vizsgákon elég vegyes eredmények születtek, amit a tananyag nehézségi fokátalan nem is indokolt. Az érdekes gondolatok közül kiemelkedik a műszaki fejlesztés témaköre, ami egyre fontosabbá válik a közgazdászok számára.

Balázs Gusztáv

Pullai Árpád felvétele

Élni veszélyes. De ez a sport — a laikus szemével — való-ságos kihívás. Mert a halál közelsége szinte minden pillanatban jelen van, egy omladékos szikla, egy lezúduló lavina vagy gleccser képében. Egy rossz lépés csúpan... De a veszély kontrasztjait ott a táj szépsége, a hó borította csúcsok, a csodálatos kilátás. Egymás mellett ritkán fordul elő e szívvelengető érzés és a halál közelsége. Ez a nem egészen hétköznapi helyzet tett kíváncsivá, amikor megismerkedtem Práter Pistivel (IV. évf. iparszervező), aki mellesleg magashegymászó turista.

Legalább ötvenszer megmászta már a Magas-Tátrát. Gyakran járt Románia és Bulgária hegyei között, a Júlia-Alpokban Jugoszláviában, túrázott a Kaukázusban és Európában mindenütt, ahol Alpok van. Járt Franciaországban a Mont-Blanc-on, Olaszországban, Svájcban. A legtöbbször Csehszlovákiában és Ausztriában, miután ezek a hegyek vannak hozzáik legközelebb.

Pisti nem túl beszédes típus. A járása és a mozdulatai pedig mintha figyelmeztetnének: minek sietsz, semmi értelme, elérjük a célunkat nyugiban is. Így hát lefékeztem az ismerkedés tempóját, nem mondván le arról, hogy híres nyugalmából kiközkentsem.

— Te már kerültél halálos veszélybe hegymászás közben?

— Igen. Amikor egy alkalommal négyen voltunk a Tátrában, és csak egy jégcsákányt vittünk. A meredek fal, amin felkapaszkodtunk, nagyon csúszott. Éppen kölcsönadtam egyik társamnak a jégcsákányt, amikor hirtelen megcsúsztam. Egy szempillantás alatt örült iramban akadálytalanul zuhantam lefelé, miközben sikerült két-három sziklát kikerülnöm. Még egy sítot sem volt nálam. Kétszáz méter csúsztam, s csak a szerencse mentett meg. Pedig már túl voltam a tanulódón. 1971-ben kezdtem el túrázni, és ez '73-ban történt.

— Akkor gondoltál arra, hogy nem csinálod többé?

— A túrázást? No nem. De azóta nem indulok el hiányos felszereléssel.

Látni kellett volna Pistit a szüretben. Megállt a paprika-tábla közepén, és nagy keserves felsőhajtott: gyerekek, szegény, ma szombat van, és én az Alföldön vagyok! Mert rendesen a hétvégét a hegyekben tölti. Eleinte csak úgy kedvtelésből kirándulgot. Gimnazista társaival gyalog-túrákon vettek részt. Egyszer

raz időben túrázik. Ezzel szemben a magashegymásztól nem köti az időjárás. Elindul akkor is, ha felhő vagy köd takarja el a kilátást. A cél a hegyre való feljutás, s ez akrobatizmus és szép kilátás nélkül is nagyszerű élmény.

— A magashegyi turizmus kifejezetten kollektív sport. Kikkel jársz kirándulni?

— Túrázó társaimat még az iskolapadokból ismerem. Kizárólag a sportkapcsolat ugyanis ehhez kevés. Kell, hogy az élet más területeiről is jól ismerjék egymást a sporttársak, mert itt fokozott az egymásrautaltság. Aki először látja mászópartnerét, az nem ismeri a személyiségét. Nem lehet tisztában képességeivel, azzal, hogy jól tud-e dönteni és milyen gyorsan dönt, veszélyhelyzet esetén.

Négyen-ötten járnak együtt. Ennél nagyobb csoport tapasztalata szerint nem ideális. Jó, ha idősebbek is vannak közöttük, mert a fiatalok — egy rendkívüli helyzet esetén — könnyen pánikba esnek.

— Megtörtént velem egy alkalommal — idézi fel élményeit — hogy a Tátrában két napig bolyongtunk, nem találtunk haza. A csoport fiatalabb tagjai rémületbe estek és már riasztani akarták a hegyi mentőket. A választott vezető azonban fegyelmet parancsolt és végül is rátaláltunk a helyes útra.

Kell hogy két-három szellemileg és fizikailag kiemelkedő személyiség legyen a csoportban, olyan, akire építeni lehet. De ezentúl alapvető, hogy egyénileg ki-ki felmérje mire képes. S ha felelőtlen vakmerőség helyett inkább visszafordul az úton, akkor nagyobb veszélybe nem kerülhet. Persze a kor és a rutin sem teheti a sportolót elbizakodottá.

A Kaukázusban az Elbrusz megmászására vállalkozott egy alkalommal a csoport. A túrán Pistitől nem messze a mélységbe zuhant egy idősebb sporttársa, mert nem használta a jégcsákányt. Eltűnt a szemük elől, soha nem találta meg a keresésére indult helikopter sem.

Talán egy kissé hidegen szögezi le a tragikus eset felidézése végén: „elbizakodott volt”. Pedig a tragédia hatása alól akkor senki sem tudta kivonni magát. Abba is hagyták a mászást, míg lelki nyugalmuk valamelyest helyre nem állt. Szerencsére ilyen tragikus esetek nagyon ritkán fordulnak elő.

— Mitől függ egy túra nehézségi foka?

Fut a szánkó

(Balázs Gusztáv felvétele)

AZ UTOLSÓ SZÓ JOGÁN

Húsz év múlva

A gimnáziumban nem szerettem a rajztanárunkat, és azt hiszem ő se minket. Ahol lehetett, kiszűrtünk vele, ő pedig fenyegetőzött, hogy senki sem kap kettesnél jobbat művészettörténelemből. Kicsit „flúgos” volt, időnként dührohamokban tört ki, féltünk is tőle. A tanárban azt beszélték, hogy egykor rendkívül tehetséges művészettörténésznek indult, azután valami valahol eltört, és egyre jobban elkallódott. Volt már idegszanatóriumban is. (Azután, amikor tovább romlott az állapota, berakták a gimnáziumunkba.) Na szóval, az utolsó órákon, az érettségi előtt ő is elbúcsúzott tőlünk. Az osztály zsvajgolt, szemtellenül felszabadult, ő mégis tovább beszélt — nem is annyira nekünk, mint inkább magának. Mélyebb keserűséggel, sem hogy az jól visszaadható lenne. Olyan kilátástalansággal, ahogyan csak a nagyon józan emberek képesek.

Gyakran megállok az érettségi tablók előtt, nézem a fényképeket. Az egyenmóly mőtött is a legtöbb arcnak, szemnek elkülöníthető tartalma van, jellegzetes vonásai. Azután, öt óra felé felszállok a metróra, buszra és a munkából jövő középkorúak ábrázatai összemosódnak egységes szűrkébe. Nem a megkülön-

bözetheetőség jegyei hiányoznak az arcokról, hanem az egyéniség. Érdektelenné válnak.

Mikor pályát választunk, nemcsak tudásban készülünk fel a jövőnkre, de viselkedésben is. Kialakult és már elfogadott normákhoz igyekszünk alkalmazkodni, hasonlóan azokhoz, akik sikert értek el az adott területen. „Kamaleonnolunk”, hogy elfogadjanak, és így (ez a jobbik eset) teret szerezzünk képességünknek, vagy egyszerűen, hogy érve nyúljunk. „Az ember közönségségi lény.” De (legalábbis egy darabig) egyéniség is, konfliktushelyzet. Életünk sokoldalú függésrendszerben alakul. Van, aki ki akar törni belőle. Van, aki belenyugszik a meghatározottságába. Ren Kesey hőse jut eszembe, amint keserves arccal nézi a megemelhetetlen vízcsapot. „De legalább megpróbáltam!” Hányan mondhatják el magukról, hogy egykor igaznak vélt elveik szerint élnek ma is, hogy legalább megkísérelték megvalósítani azt, amiben hittek? Igaz, az elvont álmódosítások korhatára egyre lejjebb süllyed. A lakás, kocsi, nyaraló utáni vágy lép a helyükbe. És ezek eléréséért meg is teszünk mindent.

Gimnáziumi diákszerkesztőként részt vettem egy közép-

iskolás újságíró táborban. Végig arra biztattak, hogy bátran, és hogy a problémák súrójába... Végül meglátogattunk egy gyárat, és az ott szerzett élményekből összeállítottunk egy újságot. Én arról írtam, hogy az egyik részleg munkásai nem kapják meg a kötelező védőöltözetet, és hogy egyébként is milyen körülmények között dolgoznak. Írtam arról is, hogy minderre egy „középszintű” vezető

hogyan reagált: „Nem kell ezeknek hinni. Állandóan részegek.” Lehet, hogy rosszul fogalmaztam, elfogultan, nem a megfelelő szempontok alapján... A cikk mindenesetre nem jelent meg. Nagyon el voltam keseredve, mégsem jártam utána, hogy mi volt az oka, mi volt a kifogás elene. Nyeltem.

Vajon milyen lesz az arcom húsz év múlva?
Lambert Gábor

Bensőséges ünnepség keretében búcsúztattuk kilenc féléves szakoktanuló munkatársainkat: Agg Zoltánt, Dezséri Kálmánt, Lambert Gábert, Simonyi Tamást és Vereten Sándort. Hagyományainkhoz híven lehetővé tettük számukra, hogy egy-egy cikkben önmagukról is megemlékezzenek.

Miért csak ötödévesen?

Meg kell valljam, nem fogadtam örömmel a megbízást, hogy az „Utolsó szó jogán” cikket írjak a Közgazdászknak. Mint azt mindenki tudja, eme utolsó lehetőséget a végzős diákok kapják meg, hogy már amúgyis sokat kopottat rögzítsenek ezúttal nyomdakapacitást is találhasanak, egyetemi éveik alatt szerzett bölcsességükkkel áldhassák meg alsóbb évfolyamos társaikat. Visszalapozgattam régi újságszámokat; nagy „egyetemi” igazságok kimonodása ilyenkor kötelező, persze nem baj, ha a mondanó némi kis egyéni, érzelmes-nosztalgikus felhangot kap.

Ha az olvasó megengedné, én inkább egy apró megfigyeléssel, mintsem utólagos okoskodással állnék be társaim sorába. Tartom ezt azért is stilszerűbbnek, mert munkába állásomig még jó fél év telik el, s addig még egyetemi polgárnak érzem magam.

Mielőtt belefognék hadd bocsássam előre: lehet, hogy

életkori „optikai csalódásnak” estem áldozatul, és ebben az esetben a rám kimért felelősséget, jobb ha most megmondom, nem vállalom. Távlabbi horizontra vetve pillantásomat, bizom benne, mégiscsak elég élesre töröltem szemüvegemet.

Arról beszélek ugyanis, hogy most, ötödéves koromra, jobban, mint eddig bármikor, mintha előadásaim egy része inkább rabul ejtette volna figyelmemet. Az elméleti szocializmus védőbástyái mögött előbukkant egy problémacentrikus, gazdaságtörténeti indítástú, alternatívát kereső és felmutató, többé kevésbé rendszerezett teóriát képviselő felfogás előőrs. Pezsdítően új gondolatok, sajátos közelítések, megdönthetően hitt pg tételek megingása; egyszerűen agytekervényeink mozgásba lendülése a szimpózia. Búszkán hangoztatott gazdaságpolitikai lépések egyszerű-tiszta eszközökkel való bírálatakor néha az érzésem, a számok rögé mi is láhattunk volna, ha nemcsak nézni, hanem látni is megtanulunk e négy-öt év alatt. Szellemi izgalmat okoz, máskor megdöbbenten hallgatom, mi is történt körülöttünk abban a négy-öt évben, melyet már én is, mint egyetemista próbáltam jeles vizsgáim ellenére is csak mákszemnyi tudással kifürkészni. Hozzá kell tegyem, évfolyamtársaim által más alternatív tárgyakon és rendes előadásokon megélt friss lendület távolról sem általános. Az egyes, jónak mondott kurzusok színvonalai is változó, az előrs azonban tagadhatatlanul megjelent.

Mondom, lehet, hogy a szemléleti irányváltás az „addig elcsúszott tananyag” épülve képezi az oktatás szerves részét”. De miért csak ötödéves korunkra tanulunk meg alkotó módon gondolkodni? Miért az utolsó félévben kell hatnia néhány alapösszefüggésnek, bombameglepetésként? Ilyen lenne az oktatás szerkezeté? Inkább abba hagyom e felesleges kérdések sorozását. Nem hiszem, hogy az egyetemi oktatás gyengesége okozná utolsó félévünk meglepetéseit. Közvetve persze lehet, hogy mégiscsak az. Úgy gondolom, országunk gazdaságának súlyosabb kérdései kényszerítik ki a közgazdasági gondolkodás megélni-külését, mely be-be-tör az egyetemi oktatásba, sőt még itt-ott a televízió műsoraira is. (Ld. Tudósklub) Kérdésem ezért a következő: miért csak be-be-tör?

Miért nem esetleg innen indul ki? Miért tűnik úgy, hogy az egyetemi tudományos élet követi, s nem előtte jár a gazdaságpolitikának?

Hogy ez miért bánt engem? Mert az említett izgalmas előadásokat, kivétel nélkül külső kutatóktól hallottuk...

Simonyi Tamás

Kérdőív

A népszámlálás ürügyén folytatott országos kérdézfel-leleket játék adta az ötletet arra, hogy az olvasók százainak a hozzámi intézett kérdéseire az alábbi kérdőív révén válaszoljanak.

1. MIERT ÍRTAM A KÖZGAZDÁSZBA?

a) mert írni jó és szeretem nyomtatásban látni a nevemet
b) mert úgy gondoltam: amit írok másokat is érdekel (naiv)
c) mert megkért rá: a szerkesztő, a tanári kar, az évfolyamtársaim, a barátaim, a barátnőm, mások (nem kívánti rész törlendő)
d) mert nem kért meg rá senki
e) mert „jobb ha erről én írok”
f) mert nem kaptam érte egy huncut vasat sem (elsőben)
g) mert minden cikkért kaptam egy huncut vasat (később)

2. HÁNY CIKKET ÍRTAM?

ÖSSZESEN: hatvanhatot MÚFAJONKENTI BONTÁSBAN:

a) RIPOROTOT: (színes tudósítást, beszámolót valamely napi érdekű eseményről) huszonekötöt
b) INTERJÚT: (kérdés-felelet formában megírt cikket) tízet
c) PUBLICISZTIKÁT: (ami az irodalomnak az az ága, amely a politikai és társadalmi élet kérdéseit tárgyalja, általában a cikk írójának egyes szám első személyben leírt gondolatai formájában hatot (vagy vakot))

d) HÍRT: (néhány sorban megfogalmazva) tízet
e) FOLYÓIRATSZEMLE: ötöt
f) EGYEB ÉS VEGYES MÚFAJÚ CIKKET: tizenhárom (pénteken)

g) MEG NEM JELENŐ ANYAGOT: ötöt (boruljon rájuk a feledés)

TÉMÁNKENTI BONTÁSBAN:

a) KISZ: húsz (ebből tizenöt első-másodévesben)
b) TDK: tízet (TDK-dolgozatból viszont csak hatot)

c) SZAKKOLLEGIUM: öt
d) TÖKÉTÁBOR: ötös
e) LÁTÓKÖR: ez is ötös (csak nehogy kitűnő legyek a végén)

f) TANULMÁNYI KÉRDÉSEK: kilenc
g) SPORT: egyes (csak nem volt uvém testnevelésből?)

3. MILYEN VOLT A CIKKEIM VISSZHANGJA?

NEM VOLT VISSZHANG negyven esetben

a) mert süket fülekre talált: több tucatszor
b) mert rosszul volt megírva: titkos adat
c) mert nem is kellett visszhangot kiváltania: a többi

VOLT VISSZHANG húsz esetben (húszhang).

a) történt is valami: kettő cikkem nyomán (minden szókövben) megjegyzés: lehet, hogy ezért nem leszék újságíró?

Agg Zoltán.

A túlélők nevében

Alig három éve jelent meg a jazz klubról szóló cikkeske, amely a „Forró szerdák” büszke címet viselte. Most már be kell vallanunk, hogy ez mindössze két helyen tartalmazott pontatlanságot. Először is az akkori helyzet távol állt attól, hogy forrónak lehessen nevezni, hiszen húsz ember még máshol is keves lett volna ehhez. Tizen bolcsánatkérő mosolyal — elnyerve az ajtónál állók könnyen megszerzhető rokon-szenvét — ingyen élvezhették a Kőszegi együttes műsorát, tizen pedig papírszembekedőt vetek a büfében. (Peremes nem volt.) Másodszor pedig még nem szerdánként, hanem péntekenként tartottuk meg ezeket a bensőséges (amúgy tárgy-szerű és baráti légkörben lezajlott) találkozókat.

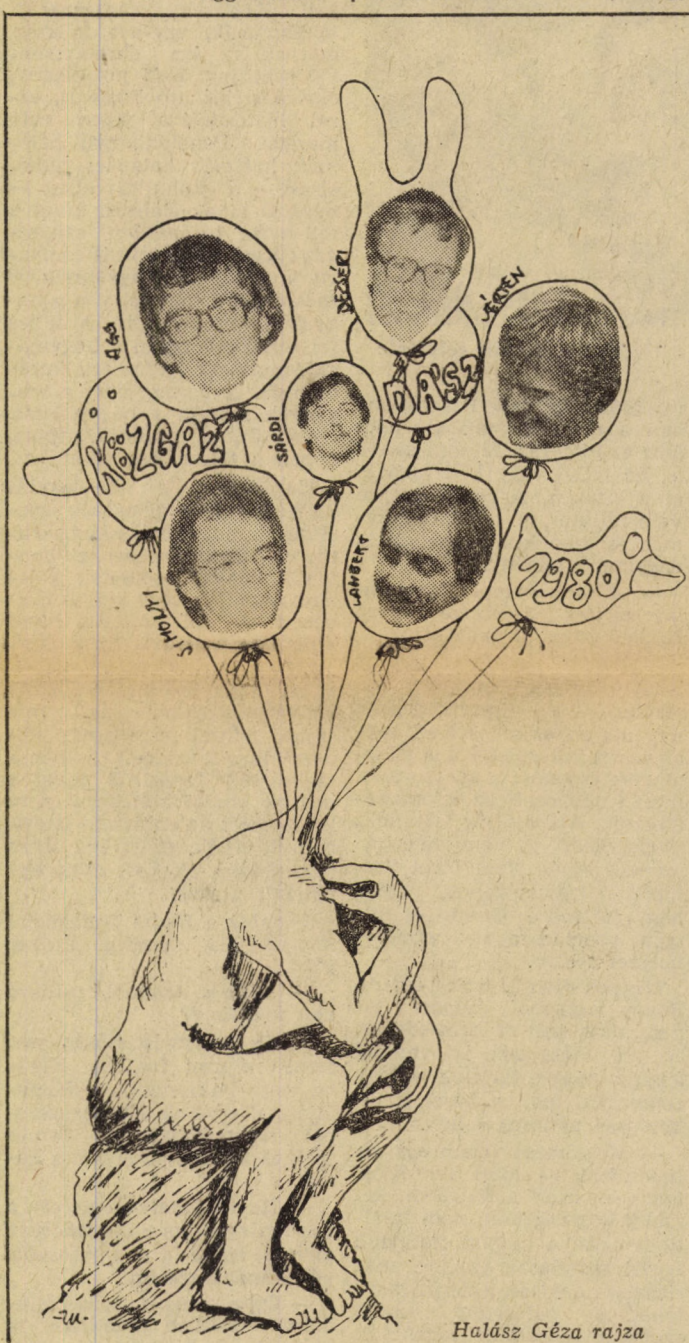
Ezeknél csak a klubgyűléseken voltak kevesebben, ahol többperces alkotó szellemi konzultáció után a szerdai nap került az érdeklődés középpontjába. Voltak akik a labdarúgó-kupánapot tartották a legnagyobb ellenfélnek, mások a „jazz” szót. Az előbbieket a magyar csapatok rövid idő alatt meggyőzték álláspontjuk tarthatatlanságáról, az utóbbiak viszont keményebb ellenfélre találtak (akkor még csupán szerkesztés alatt állt az értelmező szótár).

Örömmel jelenthetjük, hogy alig egy éven belül sikerült elérnünk, hogy az illemhely előtt már négy-öt óra körül hosszú sorokban várakoztak azok, akik már régebben rájöttek, hogy itt meghúzódva elkerülhető a jegyzés és 15 egész forint kifizetésével járó viszontagságok. Megelégedéssel tölthet el bennünket, hogy három kisebb és két nagyobb levért lakat, jó néhány kitért ablaküveg és megszámlálhatatlan boros, vodkás és más illó folyadékkal töltött üveg tanuskodott arról, hogy a zene nem ismer barátokat. Érzékenységtől könnybe lábadt szemmel köszönjük meg azoknak, akik fáradságot nem ismerve, már hat órák az ajtóban várakoztak, hogy tíz óra előtt néhány perccel, még néhány taktus boldog és ingyenes élvezői lehessenek és az emberi leleménység legfelsőbb szféráiban mozogva az eszmei meggyőzés útját választották, más, eléggé el nem ítéltető módszerek helyett.

„Öreg, ne legyél már kollaboráns!” mondta egyikük józan egyszerűséggel és a helyzethez tökéletesen illő jólneveltséggel, amikor szeliden az előtünk heverő jegyekre mutatunk.

Ünnepélyesen kijelentjük, hogy ez eddig még eszünkbe sem jutott...

Vereten Sándor

Halász Géza rajza

Mottó: „Nem mese ez gyermek?”

Egy történetet mondok el, amit az élet írt és ír még most is nap mint nap. S bár van benne szó istenekről, héroszokról, s földi halandókról, mégse az Olymposon, hanem lent játszódik, ám nem Hades alvilágában, hanem csak itt a Duna bal partján. A folyó mellett közvetlenül már régóta áll egy háromemeletes hegy, régi, ütött-kopott, tán a titánok idejéből való.

Most e hegy utolsó, harmadik emeletére két hetente kis zajos csapat fiatal indul maguk előtt görgetve egy-egy követ. Ők a sziszifusziak, Aiolos fiának Sisyphosnak, utódai. A nagy Sisyphos büntetésül kapta e hiába való fáradozást a haragút istenektől, s e teherből, büntetésből utódai sem tudtak megszabadulni. Sisyphosra azért haragudtak meg az istenek, mert szemérmetlenül kiléste apró-cseprő ügyeiket. De a legnagyobb tette mégis az a leleplezés volt, amikor a tolvajok és kereskedők isteneknek Hermesnek, mestertolvaj fiáról bebizonyította, hogy ra-

vasz módon meglopja mások nyájait. Sisyphos ugyanis az első közé tartozott, akik az írás művészetét elsajátították, s a leleplezés érdekében agyafúrt módon ölmot öntött a marhák patáinak mélyedéseibe, méghozzá olyan betűk alakjában, melyektől az állatok lába nyomán az a mondat kerekedett ki, „elloptak engem!”. Agyafúrt eszének, szellemének termékét ekkor látták először nyomtatott formában, s ezzel örökidőre eljegyezte magát az újságírással. Ez azóta az utódai mániájává vált.

A büntetés nem is maradt el, azóta fáradoznak, görgetnek, ki nagybot követ, ki kisebbet, ki többször, ki kevesebbszer, erejüköt, akarattuktól és tehetségüktől függően.

Hét hét után a sziszifusziak kerestek, kiválasztottak egy jó nagy sziklát, amit elkezdtek tanulmányozni, mert bizony többségük soha addig nem látott ilyet közelebről. Hogy lehet ezt felgörgetni? — tanakodtak magukban, majd rövid habozás után nekiveselkedtek a hatalmas sziklának, s noha eljutottak vele valameddig az eredmény gyengé-

Egy sziszifuszi epilógusa?

nek bizonyult. Mit lehet itt tenni? — töprengt el időnként hol az egyik, hol a másik, látván a többieket, a rutinosabbakat és a régebb óta görgetőket feljebb a hegy gerincén, közel a csúcshoz. Megoldásként volt, aki a hegyet kezdte elhordani, hogy kisebb legyen, más a szikláját kezdte kisebb darabokra szétverni és akadt aki kis kődarabot téve a zsebébe indult a csúc felé.

Hetek, hónapok teltével már az új sziszifusziak is szereznek némi tapasztalatot, s egyre többször érik el az áhitott csúcsot. Am ott fent a hegy tetején asszony alakban ül a csúc ura, a köve főrendezője, s árgus szemekkel nézi a közeledőket. de főleg azok követit. Mikor felérnek, megnézi, megforgatja a követet, elég nagy-e csiszolt-e, s elég súlyos-e. Majd

hümmög egyet, elteszi, s azt mondja rendben van, hozzá újat, vagy — mily öröm! — visszagurítja le a mélybe, közben jóságosan megjegyzi: csak görgessél még rajta egy kicsit. Megezik viszont, hogy később újra megszemléli elkezdli csiszolni, finomítani, s közben kezényomán hatalmas darabok törnek le a köről, úgyhogy később a felgörgetője is alig ismer rá. Máskor az is megtörténik, hogy a hegytetőről lefelé jövet egyszerűen elzúg egy sziszifuszi mellett a már felgörgetett köve. Hogy miért gurult le, azt már sajnos nem tudja.

Telnek a hetek, s a sziszifusziak egyre többször keresnek sziklát, s indulnak felé. Az út már bejárt, ismeri, s már őt se tartják teljesen idegennek. Nagynéha távoli halk zajt is hall lentről, tapsot, fű-

tyülést, ritkán egy rövid ideig lát is az evilágban időző lelkek közül néhányat, akik egy-egy pillantásra méltatják küszködését. Nocsak-nocsak, hümmögnek ilyenkor, de mégis legtöbbször mindegyik úgy érzi egyedül van, s csak a görgetőket látja, s hallja maga mellett.

A harmadik emeleti csúcson gyakran lepihennek, leülnek, s hallgatják Orpheus zenéjét dalát. Ám ezekben az idilli pillanatokban néha váratlanul megrázkódit a Föld. Éris a vizsaly istennője megint elhintette mérget, s valamelyik titán, vagy félisten megharagudott, mert úgy érzi, hogy az egyik kő megsértette, eltálatlta őt, vagy esetleg csak a kusuját. De van amikor Hades az alvilág ura is megszólal, hol átkokat szórva, s ronksukat óhajta mások pedig dicsőreleg szól, s kegyeiről biztosítja a héroszok gyülekezetét. No csak, gondolják ilyenkor mély-értelműen a sziszifusziak, hát mégiscsak figyel innen is onnan is minket valaki? Ezután már igyekeznek ők is egyre távolabban csinálni a dol-

Dezséri Kálmán